

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LEKÉSZI ÉRTEŚITŐ

1947. március hó

Szerkesztő

VEÖREŐS IMRE

TARTALOM. Csendes beszélgetés: Hang a városból. Veöreős Imre. — A gyülekezet imádsága; Oltári imádságok. Szószéki imádságok. — Igehirdető műhelye: Oculi vasárnaptól nagypéntekig. Nehemiás könyve. Groó Gyula. — Mi a konfirmáció? Scholz László. — A konfirmáció mint lelkipásztori alkalom. Szabó Lajos. — A nyíregyházi „Református Szabad Tanács“. Dr. Victor János. — Reform-tanácskozás elé. Veöreős Imre. — A diakonisszamunka nemzetközi látkepe. Lukács István. — Az általános iskola szervezése különböző felekezetek között. — A német evangélikus egyház és Barth Károly vitájához. Groó Gyula. Szerkesztő a vitához. — Lelkipásztor postája: Elváltak esketése, G. T. és S. J. — Egyházi tájékoztató: Árvakérdés - egyházunk ügye. — Magyar evangélikus egyház püspöki karának körlevele. — Könyvtárban.

KÉZIRAT GYANÁNT

Hivataloknak járó kötelező példány ára 4 forint.
Másoknak 3 forint

Cím: Győr Ráth Mátyás tér 1.

Csekk számla: 11.576.

Közös prédikációs kötet

A gondolat: Ki kellene adni olyan prédikációs kötetet, amelybe sokan írnak. Még pedig nem előre írnak bele. Hanem utólagosan állapítják meg: ezek, meg ezek a prédikációim véleményem szerint jól sikerültek, továbbadom őket. Most az egyházi epistolák vannak soron. Az egész országban mindnyájan vasárnapról-vasárnapra erről prédikálunk. Nem lehetne abból a rengeteg prédikációból, mely egy-egy perikópáról elhangzik, egy nagyon jót, a legjobbat kiválasztani? Minden vasárnaphoz és ünnepnaphoz csak egy kellene s az egyházi esztendő végére megvolna az Epistolai Postillánk!

A megvalósítás: A Lelkipásztor pályázatot hirdet erre az egyházi esztendőre. Még pedig több részletben. Egyelőre az a kérésünk:

Küldje be minden pályázó azokat a sajátmaga által legjobban sikerültnek vélt epistolai prédikációit, amelyek advent első vasárnapjától bőjt első vasárnapjáig hangzottak el. A pályanyertes beszédek belekerülnek a kiadandó prédikációs kötetbe. Pénzbeli jutalomban is részesül minden közlésre kerülő prédikáció.

Hangsúlyozzuk a komoly önkritikát, nehogy valaki egész sorozatot küldjön. Csak azt az egy-két legjobbnak vélt beszédét küldje be, melyre utólag tette rá jótetszése bélyegét. Viszont kérünk minden lelkésztestvért, ne sajnálja a fáradságot és ne lásson szerénységet a tartózkodásban. Sőt tartsa egyházi érdeket szolgáló kötelességének a beküldést. A prédikációs kötetrel nemcsak a postillák szolgálatát akarjuk elérni: lelkész nélkül élő evangélikusoknak is legyen minden vasárnapra felolvasásra való igehirdetése. Hanem ezzel a kötetrel reprezentálni is szeretnénk a mai magyar evangélikus igehirdetést. A válogatásnál törekedni fog a bírálóbizottság arra, hogy a kötetben minél több név képviselve legyen, lehetőleg minden színe és iránya a mai magyar evangélikus igehirdetésnek. Hadd legyen a kötet összbenyomása, hogy itt a magyar evangélikus igehirdetők legjobb hangjai a maguk külön hangszerén és mégis szimfónikus egységben szólalnak meg.

Ugyanezt folytatjuk majd az egyházi év további szakaszain is. Azért vesszük részletekben, mert kisebb anyagból ki-kí könnyebben tudja a legjobb prédikációit kiválogatni, másrészt a szerkesztés és a nyomdai kivitelezés munkája is eloszlik. Így a kötet a következő egyházi év elejére megjelenhetik. Szeretnénk karácsonyi ajándékként helyezni egyházunk kezébe. Nem rajtunk fordul meg, hanem munkatársainkon; az evangélikus lelkészi kar egészén. Az úgy ezennel az ő kezükbe került.

Írásban minden prédikációnak meg kell rövidülnie. 20—30 perces prédikációt jól bele lehet foglalni másfél sűrűn gépelt ívoldalba. Amennyi rövidítés ilyen terjedelem érdekében szükséges, az csak előnyére válik az olvasáskor. A terjedelem betartását feltétlenül kérjük. Beküldés március 31-ig, a szerkesztő címére. A bírálóbizottságot úgy állítjuk össze, hogy a prédikációk sokoldalúsága, falusi és városi jellege biztosíttassék a teológiai szempont megőrzése mellett.

Csendes beszélgetés

Hang a városból

Kezembe veszem leveledet, Testvér.

„Te kezdted el a beszélgetést a „Meghíusult álmok“-ban s én most csak közbeszölok. Nem logikusan, hanem először csak kapkodva. Nem cikk ez, amelynél tudom előre, hova akarok megérkezni, hanem beszélgetés. Jó hozzá az alkalom: nagyon csendes a téli est, amikor most a papíroson veled beszélgetek. Mindenki alszik, a kályha parazsa is álmos. Hagyom az írógépet, legalább nem futsz át könnyen a levél tartalmán...”

Azután leírod kiváló városi állásod minden anyagi előnyét. Nem is merem ideírni jövődelmedet, mert sokan irigyelnének érte. S így folytatod: „Mégis elkíváncozom innen. Olyan helyre, ahol csak lelkész lehetek! Ahol nem vagyok mindenés. Pénzügyminiszter, kijáró, anyagbeszerző, diplomata, adókiadó bizottság, előadás-rendező s más efféle... Jó lenne elmenni falusi gyülekezetbe... Persze, az az érzésem, én sem megyek el innét. Csak sokszor vágyakozom elmenni... Indítani kellene egy kis lázadást azzal a céllal, hogy a gyülekezetekben tegyék lehetővé a pásztorok, hogy pásztor lehessen.”

Elgondolkozom soraidon s megrohan engem is a városi lelkészi sors fullasztása. Körülnézek s úgy látom, mások is fuldokolnak benne. Nem minden városi szolgatárs egyformán. Talán a lelki ismeretesebbek legerősebben. Még a körülményektől is sok függ. Soraid mégis kitágulnak. A városi lelkészi szolgálat néma sikolyává lesznek. Mi történt itt?

A város fölénk nőtt és maga alá gyúrt. A városi életnek a pappal szemben sok az igénye s akarva, akaratlanul sodrába kapja. Nem a színház és mozi vagy a Beethoven-est. Hivatásának kereke kapja el s hurcolja magával egyre növekvő sebességgel.

Bemegy reggel a lelkészi hivatalba. Szeretne hozzáfogni valamihez. Érkezik a postás sereg levéllel. Már megszokta, hogy csak átfussa sebtében. Kéregetők jönnek. Cseng a telefon: betegúrvacsoráztatáshoz hívják. Öreg nénike tipeg be és hosszasan előadja panaszait vejére: beszéljen vele, tisztelendő úr! Rongyos fiatalember kopog, mutatja igazolványát: gyárba szeretne kerülni munkásnak. Kattog az írógép. Közben a város egyik társadalmi szívének ülésére kell mennie. Az utcán megszólítja egyik gyülekezeti szegénye. Vissza is sietni kell. délben esketése lesz. Ebéd után érkezik a kocsis: indul temetésre. Délután még udvariassági látogatást is kap családjával együtt: nyugodtan meg kell várnia a fotelben, míg kedélyesen kibeszélgetik magukat vendégei. Már este van. Fáradt. Ma megint nem tölthetett nyugodt félórát gyermekeivel sem. Futólag megcsókolja a legkisebbet. Nagyobb kislánya szeretné, ha apja együtt tanulna vele. „Majd édesanyád!” Holnap ige hirdetéses szolgálati vannak. Még textusa sincs.

Hajszoltan végigtekint napján. Ma legalább csinált is valamit. Máskor maga se tudja, hogyan mult el a nap állandó sürgés-forgásban, mégis szinte a levegőbe. Teológiai könyvek érintetlenül hevernek: pedig de jó lenne megnézni! Lapokba is csak imitt-amott kukkanthat bele. Erzi, hogy szikkadnak prédikációi. Lassú beszédű hiveivel türelmetlen. Máskor meg szórakozott, Gépiesednek lelkészi cselekményei. Látogatni is kellene: százakhoz és százakhoz nincs meg gyülekezetében a pásztori kapcsolata. De hát mit csináljon? A kerék jár és nem enged. Tudja jól, hogy a város egyházi taposómalma lassan megöli benne a pásztorot. A kerék rohan vele másnap is tovább. S ha néha egy pillanatra kitekint a kerekek közül, elmulasztott kötelességek villannak szemébe, sóvárgó tervek és elhatározások születnek meg: hogyan is lehetne másképp? — s közben röpülnek a szolgálati évek, végtelen gyorsasággal röpülnek.

Éz történt sokunknál.

Papi elődeink, akik' csendes síri álmukat alusszák, nagyot néznének ezekre a sorokra. Talán nem is tudnának bekapcsolódni kettőnk beszélgetésébe. A város akkor is város volt s nekik mégse voltak ilyen furcsa problémáik. Pedig írógépet nem használtak, tollukkal írták minden levelüket, az pedig lassan megy. Lelkészi segítőársuk sem volt egy-egy helyen annyi, mint manapság. Mégis békés, nyugodt, kiegyensúlyozott volt a szolgálatuk, idejükét szépen beosztották, derék családapák voltak, ártatlan kedvteléseikre is ráérttek. És pásztorok is lehettek. Sőt voltak is közöttük nagyon sokan. Még én is emlékszem ilyenekre, még inkább Te.

De azt hiszem hiába sírjuk vissza az ő sorsukat. Az életet nem lehet megállítani, sem visszafordítani, még évtizedekre sem. Nem rombolhatom le a gyárat: legyen csendesebb az élet! Nem mondhatom a külvárosi bibliaóra tagjainak: többet nem jövök hozzátok, gyertek be vasárnap a templomba! Nem akadályozhatom meg a közélet vezetőit: szüntessétek meg rendezéseiteket, terhemre vannak. Elmerenghetem ugyan a régi jó időkön, de — tempora mutantur! Az élet az utolsó évtizedek alatt, ebben a században nagyobb sebességre váltódott s nem mondhatom: pszt, csendesebben! Az élet nevet a lassú papokra és szalad tovább. Végeredményben a zakatoló életen keresztül is Isten hív szolgálatába. A kerék zúgása: parancs. Nem maradhatok le a mai élet tempójától! Bírnom kell a versenyt! Vállalnom kell az egyházi élet korszerű parancsait, a gyülekezeti élet szerte-ágazódását, a munkanélküliek gondját és a szegények segélyeinek kiosztását. Vállalnom kell a telefont, a villamoscsengő éles hangját, a rohanó embereket, bérkaszányákat, a szétzilált életet.

Hiszen éppen ez alatt örlődünk sokan. Vállaljuk, de nem bírunk fölibe kerekedni. Úgy látom, hogy van ebben valami démoni. Hogyan például nincs időnk semmire. Látszólag rengeteget dolgozunk és még sincsen rendjén, hogy időnk kiszaladt kezünkől. Hiába kapkodunk utána. Sikerül megfognunk belőle egy-két órát. Javarészüik jóvátehetetlenül mégis elszalad s amikor fájva nézünk a hiába elfutott órák után, szinte látjuk, amint vigyorgva ölti ránk piros nyelvét az óra számlapja mögül valaki. —

Azután van abban is démoni, ahogyan a szükséges futkározások és elintéznivalók nem engednek hozzá a komolyabb és rendszeresebb lelkesítő munkához. Nem tesszük önmagunk szemében feleslegeset, semmit sem hagyhattunk volna el a tegnapi naptól sem, mégis mintha valami különös mefisztoi kacajt hallanék a hátam mögött, amikor rájövök: megint mindenre ráértem, csak a legfontosabbra nem. Megfordulok: Ki nevet rajam? Senki. Vagy talán láthatatlan?

A beszélgetés elején én sem tudtam, hogy mire jutunk. Most már kezdek valamire rájönni. Látod, ezért jó a gondolatok cseréje. Mi városi lelkészek szeretünk tetszelegni papi szolgálatunk hajszoltóságában, sokszor valóban csak: „lázás semmittevésében”. S az elmulasztott kötelességeket s a meglehetősen üresen „lefutott” lelkesítő szolgálatunkat könnyen ráírjuk a zilált városi élet számlájára: „A kerék jár és nem enged”. Nem vesszük észre — hogyan is vennénk észre, hiszen nem is látszik, — hogy a kereket furcsa szőrös kéz mozgatja. Ahogyan ráfonódnak ujjai a küllőre, mintha csak halálos szorításra kapcsolódnának. Halálosan komoly hivatásunk szempontjából a dolog: ördögkerék kapta végzetes lendületébe a városi papi szolgálatot.

Gondolod, megoldás, ha falura mégy? Magában bizony nem. Szolgálatunk démoni összekuszálója ott más eszközzel dolgoznék. Ott nem a zajjal, hanem csenddel akarna megölni. A hirtelen beálló csendben hiányoznék a taposómalom zúgása néhány hónap csendes pihenési békéje után. Azután jönne a semmittevés fojtogató karja... nem folytatom. A falu pásztor-gyilkos hatalmairól egyszer-máskor beszélgetünk. Elég annyi: a menekülő vitézt könnyű leteríteni!

A megoldás számodra is és mindannyiunk számára: nem menekülés, hanem felülkerekedés a városon. Szóval, az elgépesedett és tovarántó városi lelkesítő szolgálatban, mégis, csakazért is, „ahogy lehet”, pásztoroknak és papoknak lennünk. És minden nap küzdenünk, hogy szét ne forgácsolódjunk, bele ne vesszünk a napi papi robotba, vigyázva, hogy valami megvalósuljon hivatásunk egyetlen központi értelméből is.

Gyakorlati tanácsot is kérdezel? Kettőt említhetek. Mindegyiket elsősorban önmagamnak adom.

Könnyörtelenül számot kell vetnünk Isten színe előtt az időnkkel. Minden óránkat és egész életbeosztásunkat meg kell vizsgálnunk: Mi az, amire Ő azt mondja, ezt nem engedem meg? Másra meg ezt: Másképpen oszd be. Még közülünk a legelfoglaltabbaknak is rengeteg ideje megv. veszendőbe — hiába. Nem tudom, hogy mit kell Neked leéltened: bizonyos társadalmi kötelezettséget, vagy a magad passzióira üzött beszélgetéseket? De racionalizálnunk kell időbeosztásunkat és elfoglaltságunkat, meg munkavállalásunkat Isten előtt való felelősségben.

A másik: a reggeli csendesség. Gyakorlati tapasztalatból tudom, hogy ennek elmaradásával vagy ziláltságával üti időnkön a legnagyobb rést az idő démoni hatalma. Időnkét is visszakapjuk Istentől, ha időnk zsengejét, napunk első félóráját Néki szenteljük.

Előbb még azt gondoltam, hogy beszélgetésünk tárgya csak városi probléma. Pedig nem. Falusi lelkésztestvérek is vergődnek ugyanezen kérdés alatt, csak más formában: papi életükben, gyülekezetük igényéből vagy a mindennapi élet követeléséből, sokszor minden mással foglalkozniuk kell, csak hivatásuk legfontosabb részlete szorul háttérbe. Hiszen, ez volt a Te kérdésed is.

Leveléd végén két igehelyet jelöltél meg. Én most egy harmadikat küldök vissza. I. Ján. 3, 9: „Azért jelent meg az Isten Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa“. Krisztusnak hatalma van, hogy az ördögkerék forgásából kiszabadítsa szétzilált, hajsolt papi szolgálatunkat.

Veöreös Imre.

A gyülekezet imádsága

Oltári imádságok

Oculi vasárnapja: Isten báránya*.

Mindenható Isten! Köszönjük, hogy szerelmes Fiad szenvedését és halálát hirdetted nekünk a mi üdvösségünkre. Kérünk adj csendes és áhitatos szívet, hogy Krisztusunk szeretetét ünnepeelve engedelmes követésére és a te szolgálásodra gerjedhessünk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Lätare vasárnapja: Az élet kenyere.

Irgalmas, örök Isten! Tulajdon Fiadnak nem kedveltél, hanem Őt mindnyájunkért odaadtad, hogy bűneinket felvigye a keresztfára. Tedd meg velünk, hogy szívünk ebben a hitünkben soha meg ne rendüljön és el ne csüggedjen, Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Judica vasárnapja: A főpap.

Uristen, mennyei Atyánk! Szent Fiadban az emberi nemzetiségnek Vezért adtál az üdvösségre, s Őt néped igaz papjává és közbenjárójává tetted. Kérünk, cselekedd meg velünk, hogy szeretetben ragaszkodjunk hozzá, követésében gyakoroljuk az engedelmességet s egykor bejuthassunk a mennyei üdvösségbe általa, aki Velel és a Szentlélekkel együtt él és uralkodik örökkön örökké. Ámen.

Virágvasárnapja: A fájdalmak férfja.

Uristen! Atyai kegyelmedből szent Fiadat nem kímélted, hanem Őt keresztre és halálba adtad. Kérünk, add szívünkbe Szentlelkedet, hogy ebben a te kegyelmedben szívünk megvigasztalódjék, a bűntől őrizkedhessünk, — amit reánk mérsz, türelmesen elhordozhassuk s a halálnak ebben a világában erősen várhassuk a feltámadást, Krisztus Urunk által. Ámen.

* Ennek a vasárnapnak a „témája“ nincs vonatkozásban az ógyházi perikópákkal, hanem a Bermencheni Körnek önálló javaslata az egyházi év újjárendezéséhez.

Nagypéntek.

Mindenható örök Uristen, ki szent Fiadat értünk a keresztkinjára adtad, hogy elűzd tőlünk az ösellenség hatalmát, engedd nekünk úgy töltenünk ezt a napot és úgy hálálni az ő szenvedését, hogy ez által bűneink bocsánatához és az örökhaláltól való megváltáshoz juthassunk, ugyanazon Te Fiad, Krisztus Urunk által. Amen.

Die Lesung für das Jahr der Kirche alapján: Sz. J.

Szószerki imádságok

Oculi.

Urunk! Megnyomorodott életünkben magunk is érezzük, de Te nálunknál sokkal jobban tudod, hogy mennyi szeretetlenség van a világban és milyen szeretetlenek vagyunk mi magunk is. Annál csodálatosabban megmutatkozik a Te szereteted. Bizonyára ez tart és hordoz bennünket mostan is. Ezért nem omlott össze még világnk, s ezért maradt meg életünk. Kérünk segíts bennünket, hogy szereteteden felbuzdulva lehessünk a követőid és önmagunkkal nem gondolva, egymás iránt szeretetet gyakorolhassunk. Légy segítségére népednek és add, hogy elszakadjunk minden gonzságtól, amelyet igéd megmutat és megítél közöttünk. Adj elég erőt, hogy urai legyünk nyelvünknek és beszédünkkel ne vétkezzünk Ellened. Add, hogy életünkön, magunkviseletén szemmeláthatóan tükröződjék: a Te jelenlétedben, a Veled való közösség fényében járunk és minden dolgunkban Hozzád méltóan viselkedünk. Amen.

Március 15-én.

Mindenható, irgalmas Isten! Áldunk, hogy hatalmas karoddal vezetted népünket és adtál neki szabadságot. Tőled kaptuk ezt a földet. Megengedted atyáinknak, hogy dolgozzanak. Otthont készítettél nekünk és itt növekednek gyermekeink is. Megengedted, hogy a mezők teremjenek és mindnyájan élvezzük jóságodat. Tőled jöttek a jó és balsorsos idők. Te voltál menedékünk nemzetségről-nemzetségre. Áldott legyen a Te neved. Könyörgünk Hozzád: légy velünk, miként atyáinkkal voltál. Sugározd kegyelmedet hazánk földjére és add, hogy tisztesség lakozzék itt és irgalom meg igazság találkozzanak egymással. Segítség minket, hogy osztályrészünkkel megelégedettek legyünk. Adj megértést és egyetértést közénk. Áld meg mindazokat, akik hazánk javát akarják, de semmisítsd meg azoknak tanácsát, akik kárát és szerencsétlenségét keresik. Engedd, hogy ezért a földért éljünk és meghaljunk. Hallgass meg minket Jézus Krisztusért, a mi Urunkért. Amen.

(A finn egyházi imádságos könyvből.)

Lactare.

Szent Uristen! Tudjuk, hogy Te haragszol reánk és az egész engedetlen világra. Áldunk, hogy ha néha keményen ítélisz is bennünket, — haragod poharát Urunk keresztyére öntöted. Kedves Atyánk, ne veszíts hát el haragodban, sőt inkább kényszeríts ítéleteiddel, a mostan rajtunk levővel is Jézus Krisztusunkhoz, szent haragod ellen egyetlen menedékünkhöz. Add, hogy Nála halálra-

ítélt életünkre kegyelmet találjunk. Lásd Urunk, milyen elesetten, igazi békesség és reménység nélkül él itt a Te néped. Bocsásd meg Urunk, hogy mi nem Veled akarunk megbékélni, hanem másfajta békességet keresünk. Bocsásd meg, hogy nem szavadban és bizonyos ígéreteidben akarunk reménykedni, hanem másfajta reménység után áhítózunk. Urunk, ne engedd, hogy egyházad Jézus Krisztuson kívül próbáljon békességet találni és reménységhez jutni. Ámen.

Judica.

Urunk! Annyi vér folyt és folyik körülöttünk s seholse támadt élet a nyomán. Oh, mi drága Megváltónk, egyedül a Te véredből fakadt élet ebben a halódó világban. Szavad mondja — bárcsak igazán hinnénk, — hogy nincsen olyan drága és hasznos orvosság, mint ártatlan véred hullása: bizonyos gyógyulást és megújult életet teremt. Adj hát bőséges részt egyházadnak, rontott életű gyermekeidnek a vérről szerzett csodálatos életből. Ne engedd, hogy koldúsként tengessük hitvány rabszolgá-életünket, amikor gazdag és szabad életre váltottál meg bennünket. Kérünk, tisztítsd meg véred erejével, annyi bűnnel szennyezett és felzaklatott lelkiismeretünket. Félelmes szívünket biztad hűség közbenjárásoddal és üdvösségünk drága ígéretével. Ámen.

Virágvasárnap.

Urunk! Te nem átalottál égi dicsőségéből erre a sárgolyóra jönni. Mekkora alázat készített arra, hogy felcseréld égi otthonodat, földi otthontalansággal?! Urunk, Te nem átalottad hitvány földi porsátorunkat magadra öltetni. Milyen szánakozás vitt rá, hogy királyként koldús-gúnyában járj?! Urunk, Te nem átalottál rút halált vállalva, bitófára menni. Milyen szeretet volt a szívedben, hogy magadra vetted durva keresztet?! Ó, Urunk, földi koldúsként járó hatalmas Királyunk, köszönjük Neked, meg nem érdemelt megmentő szeretetedet, javunkat szolgáló mély megalázkodásodat és életadó véres engedelmisségedet. Ne engedd Urunk, hogy hitetlenségünkkel hiábavalóvá tegyük mindazt, amit Te értünk cselekedtél. Adj Urunk hitet, hogy igazán ismerhessünk és mint Királyunk előtt, örömmel hódoljunk. Ámen.

Nagypéntek.

Úr Jézus Krisztus! Áldunk Téged, irántunk megmutatott kikutathatatlan szerelmedért. Áldunk, hogy elhordoztad betegségeinket és magadra vetted fájdalmainkat. Magadra vetted, hogy békességünk legyen és sebeid által meggyógyuljunk. Oh Istennek Báránya, aki elveszed a világ bűneit, távoztass el szívünkől szereteted erejével minden hitetlenséget és kételkedést. Te minden megfáradtat és megterheltet magadhoz hívsz. Add, hogy a keresztén kiomló véred eltávolítsa bűneink tartozását s vígaszt és békét öntsön szorongatott szívünkbe. Add, hogy halálod erejével minden nap meghaljunk a bűnnek. Irgalmazz nekünk, hogy igaz tanítványaidként felvegyük a keresztet és kövessünk Téged. Segíts, hogy majd a véred által győztes mennyei sereggel énekelhessük a hála énekét. Ámen.

(Finn egyházi imádságos könyv nyomán.)

Igehirdető műhelye

Oculi vasárnap.

AZ ALAPIGE (Ef 5, 1—9.) JELENTÉSE. Igénk ismét etikai perikópa. Alapigénkben többször előfordul a *felszólító* mód; „legyetek“ (1. és 7. v.), „járjatok“ (2. és 8. v.). Csakhogy ezt megelőzi a *kijelentő* mód: „szeretett gyermekek“ (1. v.), „szentek“ (3. v.), „világosság fiai“ (8. v.) vagytok. Az evangéliumi etika sorrendje mindig ez: *előbb* az indikatívus, s csak *azután* az imperatívusz. Így lesz az alapigénkben átszövődő ritmus kettős ütemű: amivé az Isten tett — ez az egyik akkord; ahogyan ennek megfelelően élnünk kell — ez a másik akkord. A *keresztyén erkölcsi élet az ajándék és a feladat kettősségéből születik. Ennek a kettős ritmusnak, kettős pólusnak megatlálása: alapigénk s általában a keresztyén etika megértésének titka.*

Igénk három kisebb egységre tagolható:

1. Az 1—2 vers. A feladat mérhetetlen: A keresztyén erkölcsi élet példaképe: — *maga az Isten* (1. v.-ben „követői“ az eredeti szerint: utánzó). V. ö. I. Pét. 1, 15). Főként a *szeretetben* kell utánoznunk az Istent: „járjatok szeretetben“ (2. v.). A keresztyén ember mások iránt való szeretetének mintája a mennyei Atya szeretele gyermekei iránt („mint szeretett gyermekek“ 1. v.) s Krisztus önfeláldozó szeretele a Golgota keresztyén („*amiképpen* Krisztus is...“ 2. v.).

Az erkölcsi feladatot megelőzi a hitbéli a jándék: *mézt az szeretetet megtapasztaltuk* („mint szeretett gyermekek“ 1. v.; „Krisztus is szeretett minket...“ 2. v.). Istennek és Krisztusnak irántunk való szeretele nemcsak minta és példa, hanem felénk áradó valóság s éppen ezért erő is.

Ime, az evangéliumi etika ritmusa: *Csak azt kell továbbadnunk szeretetben, amit már megkaptunk.*

2. 3—5. vers. A paráznság és tisztátalanság egyfelől (3. és 5. v.), a „nyereségvágy“ másfelől (vagy: kapzsiság. — helyesebb így fordítani a „fősvénységet“ a 3. és 5. versben) a modern embernek is vallásává és bálványává lett („bálványimádó“-kifejezés ezekkel kapcsolatos az 5. v.-ben.). Ady szavaival: *Vér és arany!* Még a legártatlanabb formában is bűn a tisztátalanság, mutatja a 4. vers: mind a három kifejezés („Károli: undokság, bolond beszéd, trágárság) az eredeti szöveg szerint *beszédre* vonatkozik (a sorrend szerint: trágár beszéd, üres fecsegés, könnyelmű élelőddés). Lám, a síkamlós témákhoz, üres tere-feréhez s a finomabb vagy vaskosabb vicekhez is köze van a keresztyén élet megszentelő erejének. A Szentírás „közel van“ úri szalónokhoz és falusi kerítés-széli beszélgető helyekhez. Csak nem vesszük észre és nem mutatjuk meg híveinknek, ezért olyan élettől elvont prédikálásunk.

A feladatot ismét megelőzi az a jándék: „szentek“ lettünk Krisztus vére által (3. v.), örökségünk van Isten országában (5. v.). Az indító rugó a tisztaságra és az anyagiasság kerülésére: a hálaadás (4. v.) és felelősség azért, amit kaptunk (5. v.). Mert a mennyei örökséget bűnökkel el is lehet játszani!

Ime, az evangéliumi etika ritmusa: *Csak azt a tisztaságot és szentséget kell élnünk, amit már megkaptunk.*

3. A 6—9. vers. A „sötétség“ és „világosság“ a Szentírásban gyakran előforduló kép. A sötétség a hitelenségnek és a bűn világának jelképe. A világosság az Isten szent és tiszta világának kifejezése. A keresztyén emberek életében nagy fordulat ment végbe: A sötétségből átkerültek a világosságba (8. a. v.). Ismét előbb az a j á n d é k.

S csak azután a feladatot: úgy élni, mint Isten világának az emberei (8/b. v.). Hogy ez teljesen más élet, azt a sötétség és világosság ellenléte is mutatja. Arra az éles határvonalra, ami az Isten szerint való élet és a bűnös világ cselekedetei között van, jó nagyon éberren figyelni, mert ezt a határt sokan szeretnék elmosni: ártatlannak feltűnőlni olyasmit, ami bűn (6/a. v.). Az Istennel szemben engedetlenségben élő emberek (6/b. v.-ben a „hitelenség fiai“ helyett az eredetiben: az engedetlenség fiai) állandó kísértést jelentenek: könnyen vonják a hívőt bűnrészes cimboraságba (7. v.).

Ime, az evangéliumi etika ritmusa: *Meg kell látsania és valósulnia életünkben annak a másik világnak, amelybe hitünk által Isten belehelyezett.*

HOMILETIKAI IRÁNY. Kiindulásul kínálkozik az az általános vád és tapasztalat, hogy nem látszik meg a keresztyéneken Jézus Krisztus megváltása Keresztyénségünknek nagy nyomorúsága, hogy nem élünk keresztyénekhez méltóan. Ez az ige meg akarja mutatni gyülekezetünknek, hogy mit jelent a szeretetlen, a vér és arany imádatában élő, sötét világban keresztyénként járni a hétköznapi útját. Ugyanakkor odatárhathatjuk a gyülekezet elé a keresztyén szent élet belső hajtó erejét: mindazt, amit Jézus Krisztusban (bőjti vonatkozás!) kaptunk. Dunántúli Énekeskönyv 184. és 434. éneke.

A VASÁRNAP JELLEGE. Az ógyeházi evangélium (Luk. 11, 14—28.) Jézus Krisztus ördögűző hatalmát mutatja. Az epistola a tisztátalan lélektől megszabadított ember életét.

Március 15.

SZABADON VÁLASZTOTT ALAPIGE (Nehemiás 9, 26—30) JELENTÉSE. *Izrael hívő történelem-szemlélete ez az ige.* Persze a történelem sokkal bonyolultabb, semhogy minden változata ebbe a sémába besorozható lenne: bűn, bűnhődés, a nép megtérése, Isten szabadítása. S újra előlről a körforgás. Ez kicsit sablonizálná a történelem-formáló Ursten titokzatos vezetését s nem is felelne meg minden történelmi helyzetnek. De néhány alapvető igazságot mégis tartalmaz minden keresztyén nép történelmére nézve:

1. *A történelemnek súlyos időszaka: idegen hatalom alatt való szolgaság, gazdasági nyomorúság mindig; Isten büntetése.* Még pedig elsősorban nem politikai vétkéért: helytelen külpolitikai tájékozódás, stb. Hanem Isten törvényének lábbal tiprásáért és igéjének megvetéséért. 26—27. a. v. Itt van a mélyebb felelősség kérdése egy-egy elvesztett háborúért, megszállásért, évszázados gyarmat-sorsért. Ennek a felelősségnek adtak hangot a 16—17. század magyar protestáns prédikátorai.

2. *Történelmi forduló, új életheletőség, külső és belső szabadság: az Isten irgalmas szabadítása.* 27 b. és 28 b. v. A felszabadításért a hála minden esetben az Istené. A nemzet mindig hajlamos, hogy embereknek köszönje szabadságát: vezetőknek vagy hadseregnek. Igénk szerint: a felszabadító mindig az Isten eszköze.

3. *A történelmi szabadságot ismét eljátszhatja a nép.* („ismét gonosz cselekvének és te átadád...“ 28. v; 30. v.) Komoly lelki megújulás nélkül

a legszebb nemzeti felemelkedés is előbb-utóbb válságba kerül. Isten nem hagyja megcsúfoltatni 10 parancsolatát egy-egy nép életében. Sem evangéliumának hiábavaló hirdetését (26. 29. v.).

4. Isten történelemformáló munkájába bevonja hívő népének imádságát. („hozzád kiáltának . . .” 27—28. v.).

HOMILETIKAI IRÁNY. Március 15-e alkalom arra, hogy Isten igéjének üzenetét elmondjuk nemzetünk és népünk szabadságának kérdésében. Ez az üzenet a fenti. De hogyan alkalmazzuk ezt az igét a mai helyzetre? A mai magyar helyzetben szabadság és szolgaság összeszővődik. Kétségtelen, hogy a német szellemi és gazdasági uralomtól, sőt az 1944. márc. 19-én kezdődött német katonai megszállástól népünk megszabadult. Az is kétségtelen, hogy új életlehetőségre jutottunk, amelyre nem számítottunk: állami lét, stb. Másik oldalról viszont a veszített háború és a jóvátételi terhek ismét szolgaságot s gazdasági nyomorúságot jelentenek. Meg kell tehát láttatnunk a múltban is, jelenben is Isten ítéletét népünk vétkeiért. (Fentebb: 1. pont). — Új életlehetőségünket Istennek kell köszönnünk: Ma nagyon kevés a hála ezért a magyar életben. (Fentebb 2. pont.) Kevesebb lenne az emberi önbizalom és embermagasztalás egyik oldalról, kevesebb az elégedetlenség a másik oldalról, ha a mai magyar sorsot a hála szemüvegén át tudná nézni a magyarság. — Azután mutassunk rá: úgy látszik a kapott életlehetőséget végzetesen el akarja játszani a magyarság. (Fentebb: 3. pont). A vétkek folytatódnak egyetemes magyar viszonylatban: szórakozási örület, bosszú, korrupció, munkaiszony, stb. Isten igéjének megvetése: Hazatérő hadifoglyok lelkeiben hamar szétfoszlik az istenes hangulat, stb. — Végül pedig: keveset imádkozunk az orszáért és népünk sorsáért. Meg a vezetőkért. Az ország mai vezetőségéért. (Fentebb: 4. pont.) Ajánlható a Dunántúli Énekeskönyvnek 501. és 509. éneke.

Laetare vasárnap.

AZ ALAPIGE (Róm. 5, 1—11.) JELENTÉSE. Pál apostol hatalmas dogmatikai gondolatmenete *három szó körül* kristályosodik ki: békesség, reménység, dicsekvés. A keresztyén hívő ember jelenét megszabó három csodálatos valóság.

1. *Békesség.* „Békességünk van Istennel“ 1. v. Tehát megszűnt a harc Isten és ember között. Ez a harc a „témája az emberiség történelmének.“ A harc láthatatlanul folyik, de vannak nyilvánvaló jelei mindkét „fél“ részéről. Békesség Istennel, azt jelenti, hogy az ember többé nem lázad és Isten többé nem haragszik.

Ez a békesség az egyes ember életében a *megigazulásnak* (1. v.), más szóval: a *megbékélésnek* (10. v.) következménye. A megigazulásnak, a megbékélésnek pedig két *aktusa* van: Az egyik *Jézus Krisztus halála* („az ő vére által“ 9. v.; „az ő Fiának halála által“ 10. v.); a másik *Isten szeretetének belső megtapasztalása* (5. v.). A második szorosan kapcsolódik az elsőhöz, mert Isten szeretetét csak a kereszten lehet meglátni érthetetlen és mérhetetlen nagyságában („amikor még bűnösök voltunk . . .“ 8. v.). Isten szeretetének ez az átélése: a Szentlélek csodája az Isten felől (5. v.), hit az ember felől („megigazulván hit által . . .“ 1. v), de ez megint nem két aktus, hanem egy: mert az ember hitét a Szentlélek hozza létre. A kegyelem állandóan nyitva levő ajtója azt jelenti: állandóan vehetjük a bocsánatot bűneinkre (2/a. v.).

2. *Reménység* (3, 4, 5. versek). Nyilván az *üdvösség* reménysége, nem pedig földi reménység. A reménység tárgya *kétféle körülírást* is nyer: „Isten dicsőségében“ való osztozás (3. v.); megmenekülés Isten haragjától az utolsó ítéletben („megtartatunk a harag ellen“ 9—10. v.). A „megtartatunk“ eredeti szava az *üdvösség* görög kifejezése. A keresztyén reménység *negatív* oldala tehát: A megszabadulás a kárhazattól. *Pozitív* oldala: Isten fenséges, csodálatos dicsőségének, hatalmának fényében élni örökké.

3. *Dicsekvés*. Pál apostolnak kedvenc szava. Az Istenben való *bizodalomnak*, *örvendezésnek* és *hálaadásnak* együttes kifejezése. A keresztyén ember nem önmagával dicsekszik, hanem arra büszke, amit az Istentől kapott. A *békesség* és a *reménység* állandó boldog büszkeséget, örvendezést, hálat jelent keresztyén ember életében (2. és 10. v.). Pál apostol azonban nem a valóságtól elvonatkozott ember. A keresztyén ember nem alvajáró. Számol és átéli a *földi életnek minden gyötörő, roskasztó, külső és belső nehézségét*. A „háborúság“ eredeti görög kifejezése mindenféle nyomorúság, baj megjelölése. Az életünknek a terhei, betegségek és kenyérgond, nemhogy elnyomnák, sőt erősítik örvendezésünket („dicsekedünk“ 3. v.), mert edzik a végső reménységünket: 3—5. v.

Alapigénket, a keresztyén életnek három belső tényét különben végigkíséri egy ismétlődő kifejezés: *a Jézus Krisztus által* (Különböző formában: 1, 2, 9, 10, 11. v.). Békességnek, reménységnek, dicsekvésnek Ő a titka. A megfeszített és feltámadott Krisztus („halála által“, „élete által“ 10. v.).

Úgyis nézhetjük igenket: Benne van amit a keresztyén ember a jelenben kap (békesség Istennel), amit a jövőtől vár s mindezt átszővi a boldog örvendezés.

HOMILETIKAI IRÁNY: Erősen dogmatikus veretű textusoknál vigyáznunk kell, hogy az igehirdetést össze ne tévesszük dogmatikai előadással. Viszont az sem megoldás, ha az igének nagy dogmabeli tényeitől nem hagyjuk magunkat zavartatni. Két vers eléggé életközelségbe hozza ezt a textust: Reményik, Békesség Istentől! (Romon virág c. kötetben) és Ady, Imádság háború után (Illés szekerén c. kötetben.). A mai emberhez talán közel hozhatjuk ezt az ígét, ha rámutatunk arra a láthatatlan háborúra, mely a hitetlen ember életében dúl Isten és közötté. Lelki békétlenség, babonás félelmek, sokszor tudatos belső küzdelem jelzik a frontot, Istennel való békesség, minden külső békétlenségben is megmaradó békesség, és minden bajon is átvilágító reménység, meg — ismét csak mindennel dacoló — örvendezés akkor kezdődik, ha Jézus Krisztus keresztségének láttán, a Szentlélek csodájából megtapasztalja, átéli az Isten iránta való szeretetét.

VASÁRNAP JELLEGE. A vasárnap neve: Laetare! Örüljete! Ez szövi át az epistolát („dicsekedünk“). Az ógyházi evangélium Krisztust állítja elénk, akinek örömlünket köszönhetjük.

Judica vasárnap.

ALAPIGE (Zsid. 9, 11—15.) JELENTÉSE. A szakasz az *ószövetségi szertartásoknak tükrében mutatja meg Jézus Krisztus halálának jelentőségét*.

Krisztus halála: áldozati halál. (12. és 14. v.). Kiömlő vérével mindörökké kiengesztelte bűneinkért az Istent (ez az ószövetségi áldozatban rejlő gondolat) és mindörökké megvásárolt a bűnnek, halálnak, ördögnek rabzsolgaságából (erre a másik képré tér át a „váltság“ kifejezéssel, 12. v.). Krisztus halálának *személyes* áldozati jellegét a 15. vers. Váltságyszerzésének visszamenőleges jellegét a 15. vers.

Az ige szerint hármat köszönhetünk Krisztus halálának:

1. *Igy léphetett Isten elé é r t ü n k.* 11—12. v. A főpap évenként egyszer lépett a szentek szentjébe az évenkénti engesztelési ünnep alkalmával (III. Móz. 16.). Előbb áldoznia kellett a népének és önmagának vétkeiért. A szentek szentjébe való belépés az Isten színe elé való engesztelő odaállást jelentette. Jézus nem földi sátoron keresztül lépett a legbelső szentélybe, hanem a mennyen át (11. v. — v. ö. 4, 14.). Ezt az utat vérvével szentelte meg (10, 19—20). A szentek szentje, ahová Jézus lépett, Isten mennyei jelenléte. A Zsidókhoz írt levélnek magasba ívelő gondolata: Jézus ott áll Isten előtt és esedezik, közbenjár értünk. 24. vers.

2. *Igy tisztítja meg lelkiismeretünket.* 13—14. v. A zsidó ember különböző dolgok következtében (pl. halott érintése) „tisztátalanná“ vált, azaz ki volt zárva a templomból és a gyülekezet közösségéből. A rendelkezésre álló tisztulási eszközök: áldozati állatok vére és megégetett veres tehén hamuja (IV. Móz. 19.), lehetővé tették, hogy szertartásilag „tisztának“ számítson. (13. v.). A lelkiismeretünk tisztaságát csak Krisztus vére adja meg. A lelkiismeret tisztasága azt jelenti, hogy bizalommal és nyugodtan Isten elé állhatunk. Ezt a cselekedeteink soha nem biztosíthatnák: azok „halottak“, azaz nem munkálhatnak örök életet (14. v.). „Hogy szolgáljatok az élő Istennek“: az ószövetségi papi szolgálatból vett kép: megtisztult pap végezhetette a kultuszt, Isten színe előtt szolgálhatott. Lám, a keresztyénségen belül is lehet szó tiszta lelkiismeretről. Sőt, kínáltatik is. De ennek útja: csak a kereszt. *A tiszta lelkiismeret: a bűnbocsánat vérvével megtisztított lelkiismeret.* Míg ez nem történik meg, félelem és rettegés kellene, hogy összeszorítsa minden imádkozó, templomba menő úrvacsorához térdepelő szívét. Nekünk papoknak még külön üzenet is: Papi szolgálatunk, szent cselekményeink közben nyugodt lelkiismeretet csak Krisztus büntörlő vére adhat. De sok nyugtalan papi lélek megnyugodhatna, s de sok nyugodt papi lelkiismeret megrettenhetne ettől!

3. *Igy lesz a mienk a jövődő ígérete.* 11/a. v. és 15/b. v. Már mult-kori epistolánk is nagy figyelmeztetés volt, hogy a keresztől elválaszthatatlan az eschatológia. Krisztus halála mindig messzibe nyúló gazdag ígéret is: Ő azért halt meg, hogy az elhívottak a mennyei örökség *ígéretét kapják* (15. v.). Krisztus jelenvaló, már most birtokolható javakat is hoz kezében, mégis Ő a jövődő javak osztogatója, ez pedig az üdvösség (11. v.).

Még egy másik ószövetségi mozzanat is bekerül igénkbe: a Sínai hegyen való szövetségkötés s ezzel szemben az „új szövetség.“ 15. v. Ez a gondolat azonban tulajdonképpen a 16. és következő versekben kerül kifejtésre, így azt figyelmen kívül hagyhatjuk.

A téxtus áttekintéséből még két meglátás: a) Itt sem Krisztus halála van a középpontban, hanem maga *Jézus Krisztus*. Lehet úgy prédikálni Krisztus haláláról, hogy közben Krisztus háttérbe szorul.

b) Igénkben többször előfordul az örökkévalóság gondolata. „Örök váltság“ (12. v.), „örökkévaló Lélek“ (Szentlélek, 14. v.), „örökkévaló örökség“ (15. v.). A mulandóság világában egyedül az Isten örök és amit Ő ad, — erre figyelmeztet a Zsidókhoz írt levélnek gyakori, legkülönbözőbb helyzetekben használt „örök“ szava.

HOMILETIKAI IRÁNY. Az ószövetségi szertartási háttér a levél olvasói: zsidók számára érthető volt, sőt vallási közelségben állott. A mai embertől azonban kissé távoli ez a kép, amihez itt Jézus Krisztus műve hasonlításra került. A protestáns dogmatikának ugyan évszázados időt kiálló tartozékává lett Krisztus hármassága: próféta, király, főpap, s a bibliai képek örökre összeforrottak Krisztus személyével (pásztor, stb.). Mégis jól tesszük, ha nem sok időt töltünk a prédikációban az ószövetségi kultusz részletezésével, — ehhez inkább bibliaórai keret kívánatos, — hanem a legszükségesebb ma-

gyarázat után rögtön arra mutatunk rá, amit az ószövetségi képek Jézusról ki akarnak fejezni.

Két ponton jöhet közelségbe a mai emberhez az igénk. Az egyik: a mai embernek távolsága a szentek szentjétől. A modern embernek még a falu vagy város templomáig sem vezet az útja, nemhogy belső imádságos csendben állna Isten elé! Van Valaki, aki halála árán megváltotta magának azt a jogot, hogy Isten színe előtt, bent az igazi szentek szentjében állandóan értünk esedezzen, kiknek váltságot szerzett. Bárcsak ne hiába! — A másik: a nyugtalan lelkiismeret. Meg kell mutatnunk, hogy a lelkiismereti terhektől való megszabadulás útja csak a keresztl.

Ugy is elindulhatunk, hogy megmutatjuk éppen a templomos gyülekezetnek: Milyen istensértő vakmerőség beszennyezett Isten közelségébe jönni; templom, úrvacsora, stb. (Lásd fentebb 2. pont végét.).

Ismét az igehirdető személyes ügye a készüléskor: végül is mi lesz a Szentléleknek az a fonála, amelyre ráfűzi prédikációjában az alapige mondanivalóját.

VASÁRNAP JELLEGE. Inkább talán az epistola szabja meg: Az örök főpap. Az ógyházi evangélium (Ján. 8, 46—59.) és epistola közös szála, hogy mindkettőben az Ószövetség értékeivel szemben magasodik fel Krisztus nagysága. Ott Ábrahámmal, itt a főpappal és az áldozatokkal szemben. Az Ószövetségben minden: Ábrahám, főpapi tiszt, szertartások — Krisztusra mutatnak.

Virágvasárnap.

AZ ALAPIGE (Fil. 2, 5—11.) JELENTÉSE. A szakasz tengelygondolata: *Krisztus útja.*

A *lefelé* tartó útból két állomást jelöl meg az ige. Az egyik: *emberré létele.* Mondhatjuk: karácsony. A 6—7. vers értelme: Jézus hajlandó volt lemondani isteni létformájáról, amelyet születése előtt bírt, s emberré lenni, az emberi létformának minden megkötöttségével, terhével együtt (szenvedés, halál stb. Ezért nevezi „rabszolgai formának“ Pál az emberi létet a 7. versben.). A „forma“ szó a 6. és 7. versben: külső megjelenési forma, alak. A 6. és 7. vers nehéz és sok exegetikai vitára alkalmat adó kifejezéseivel Pál meg akarja mutatni Jézus nagy megalázkodását, ennek önkéntességét, de azt is, hogy Jézus valóban — és nemcsak látszat szerint — magára vette emberlétünk minden terhét. Mégis Isten maradt emberként is (csak: „hasonlóvá lévén“ 7. v.). Tömör és hatalmas krisztológiai ige ez előttünk!

A *másik állomás: a kereszthalál.* Mondhatjuk: nagypéntek. 8. v. Ez a mélypont. De a vers sejteti, hogy földi élete nincs elszakítva a kereszttől. Gyötrelmei nem a kereszten kezdődtek. Megint megvillan a külső történet mögött Jézus belső érzülete, a vezető lelki motívuma: a megalázkodás, lemondás és az engedelmisség.

Az útnak ez a *fordulópontja*: Ha eddig minden az önkéntes megalázkodás jegyében történt, most kezdődik a „felmagasztalás“. A 9. v.-ben a „felmagasztalta“ szó az eredetiben: a lehető legmagasabbra emelte. *Krisztus útjának harmadik állomása: a mennyi dicsőségbe való emelése.* Mondhatjuk: húsvét és a mennybemenetel napja. Három vonást mutat meg erről a 9—11. vers.

a) E mögött is — miként csak a mélybe vezető útnál — Isten áll. 9/a. v. Az „údtörténet“ egységes: Isten az egyedüli mozgató tényező.

b) A felmagasztalás: *névadás*. Eddig Isten népe csak Istenről mondta, hogy: *küriosz*, *Ur*. Ez a név Isten fenségét és világalalmát jelenti. Jézus eddig is osztozott Isten hatalmában és istenségében, de most ez kinyilatkoztatássá, „névvé“ lett. Isten népe, az Egyház most már imádja Krisztust. Az első keresztyén hitvallás: Jézus Krisztus — Ur. Nem azt jelenti ez, hogy most már két Istent imádunk, mert Krisztus Ur-volta is az Atyaisten dicsőségére szolgál (11. v.).

c) Jézus Krisztus uralma *megkezdődő és mégis eljövendő valóság*. Az övének kicsiny serege már most terdet hajt előtte, de lesz idő, amikor az egész világ kénytelen lesz meghódolni. A „mennyeieké, földieké és föld alati valóké“ — kifejezés az akkori világkép szerint az egész mindenséget jelenti. Ma Pál apostol a mai csillagászati világgéppel fejezné ki ugyanezt. Húsvét és a mennybemenetel napja mellé így lép oda e versekben láthatatlanul Krisztus visszajövetelének napja, az utolsó nap.

Lám, karácsonytól az utolsó napig Krisztus útjának minden állomása benne van ebben az igében.

Megjegyzés: Az összefüggés szerint (1—5. v.) Pált erre a szakaszra az a gondolat indította, hogy *példának* mutassa meg azt az érzületet (így fordítható az 5. vers „indulat” szava), mely Jézus Krisztust az alázatosságnak, önfeláldozásnak, másokért mindenről lemondó szolgálatnak útjában vezette. Mivel azonban most a perikópát a maga kiszakított egységében nézzük, ez a vonás nem kerülhet elő. Sőt, ezt a gondolatot maga Pál apostol is elhagyja a 9. versről kezdve.

HOMILETIKAI IRÁNY. Kévs alkalom van, hogy Jézus Krisztus egész útját a gyülekezet elé viteljük egyetlen prédikációban. Ez a mostani ilyen. Hadd lássa gyülekezetünk egyetlen villanásban azt, aminek apró részleteit számtalanszor külön-külön megvilágítottuk. S a végén ott van a „gyakorlati üzenet”: Krisztus útjának *célja* („*hogy...*” 10. v.). Mindez azért történt, hogy mindegyikünk meghódoljon Krisztus előtt. Ma még önként és boldogan tehetjük, egykor fogcsikorgatva. — Még egy másik gyakorlati vonatkozás: sok keresztyén embernek csak Istene van, Krisztussal nem tud mit kezdeni. Igénkből kiderül, hogy Isten dicsőségére csak úgy élhet valaki, ha Krisztust szolgálja. Dunántúli Énekeskönyv 401. ének.

A **VASÁRNAP JELLEGÉT** a nagyhét kezdete adja meg. Különben a virágvasárnapi bevonulásban is (Máté 21, 1—9), az epistolában is együtt van a kereszt és a korona: az egész Krisztus. Nagypéntek és húsvét elválaszthatatlan; a Megfeszített és a Feltámadott felbonthatatlan egység.

Nagypéntek.

AZ-ALAPIGE (Ezs. 53.) **JELENTÉSE.** Az ószövetségi *messiási prófécia*k *szokásos kettőssége* jelentkezik itt is: a *történeti* jelentés és a *prófétai* jelentés. Történetileg Ezs. 53. fejezetének szereplője: „az Úr szolgája” a babilóni fogságban élt és halt meg. A nagy névtelen szenvedő, talán maga „Második Ezsaiás” (a 40—55. fejezetek szerzője). De ami róla meg van írva, szétfeszíti a történeti jelentés kereteit és Jézus Krisztusra mutat. Jézus Krisztusra ez a fejezet jobban illik, mint arra a történeti személyre, akiről eredetileg íródott. Mert a 10—12. vers egyedül Jézus feltámadásában teljesedett be. S az egyetlen igazi helyettes szenvedés csak az Övé (4—6. v.). A prédikáció során már csak a „prófétai jelentést” nézzük s azt keressük, amit ez a *fejezet Jézus Krisztusról hirdet nagypénteken a keresztyén gyülekezetnek.*

Elénk áll az igénkből a „*fájdalmak férfja*.” 2—3. v. Nem tudjuk, melyik a nagyobb: a sebektől és a testi szenvedéstől tépett, vagy az emberek útálatától és megvetésétől okozott fájdalom?

Megjelenik a „*megöletett bárány*”. Csendes, alázatos, tűrő engedelmes-sége (7. v.), önmagának odaáldozása (10. v.), ártatlansága (9. b. v.), a keresztfára oltárán.

Itt van *szenvedésének és halálának értelme: bűneink büntetése*. Helyettes szenvedés. Ezért lesz az Ő kúnja a mi békességünk. Az Ő sebé a mi gyógyulásunk. 4-5. 8. 12b. v.

Végül pedig a *feltámadás és a győzelem bizonyossága*, 10b. 11a. 12a. v. V. ö. 52, 14—15. Őszöveltségi homályban, a szöveg történeti jelentésének töredezett tükrében megvillan, hogy nagypéntek után husvét következik s az egész szörnnyű vereség tulajdonképpen győzelem.

HOMILETIKAI IRÁNY. A nagypénteki igehirdetés célja: Jézus Krisztus szenvedését és halálát odaállítani a gyülekezet elé, reánk való vonatkozásában és Krisztus győzelmének fényében. Ehhez pedig nincs alkalmasabb textus az egész Bibliában Ezs. 53. fejezeténél. A Dunántúli Énekeskönyv 174, 177, 198. éneke készüléseinkkor is sokat jelenthet. Jó lesz arra is rámutatnunk: Hit a megfeszített Krisztusban nem a tömegeké. Kevesen vannak, akiknek nagypénteken a Szentlélek által megjelentetik Isten kezének munkája Krisztus keresztlében. 1. vers.

Ujjáépítés

Nehemiás könyvének bibliaórai feldolgozása

5. óra: 4, 1—6.

Az eredeti szövegben a 4. rész a Károlyi fordítás 7. versével kezdődik s így a magyar biblia 4, 1—6. verse a héber szövegben 3, 33—38.

Minden újjáépítésnek vannak gáncsolói és kritizálói. A jóindulatú és pozitív kritika épít. A kákán is csomót kereső *gúny* azonban rombol. Sanballat és lársai ezt a fegyvert használják most Nehemiásék ellen. A nagy *rágalmazás és befektetés*. A perzsa hatóságok előtt akarják gyanússá tenni sággal keverve — mindig ez a legveszedelmesebb — igyekeznek aláaknázni az építés művét. A megégett kő valóban használhatatlan, törekeny mint a kréla. Isten azonban nemcsak követet eleveníthet meg, hanem csontmészket is (Ezékiel 37.) és ha ő úgy akarja, a holt kövek is megszólalnak és az ő dicsőségét hirdetik (Máté 3, 9; Luk. 19, 40). Sanballat és társainak „észszerű” érveiben a hitelenség szólal meg. Ugyanaz a hitelenség, amelyről meg van írva, hogy a kő, amelyet az építők megvetettek, szegeletkövé lőn. . . (Máté 21, 42—44).

Jeruzsálem falai valóban nem dőltek össze egy éjjeli tyúktolvajlásra induló róka súlya alatt, sok vihart kiállottak még. Végül is *hitelenség miatt kellett összedölniök*: mert nem fogadták be azt, aki össze alkarta gyűjteni fiait, mint tyúkanyó a fiókáit (Máté 24, 2).

A téllen, gúnyos megjegyzésekkel fűszerezett szemlélődéshez járul a *rágalmazás és befektetés*. A perzsa hatóságok előtt akarják gyanússá tenni Nehemiásék munkáját, lázadásnak feltüntetni az építést (2 v.).

Semmi sem olyan bénító, mint az *éptők erejének kétségbevonása*: „hát bevégzik ma? talán áldozni fognak?” (2. v.) Magyarán: sohase jutnak el ezek a bokrétaünnepegyi! Ugyse lesz ebből semmi, nem érdemes, kár a fáradságért.

Nehemiás fegyvere minderre: az imádság. Istent sértették meg a gúnyolódók, ezért Isten maga fogja megvédeni dicsőségét. Talán sértő keresztényen füleknek Nehemiás imádsága (4—5. v.), azonban ne feledjük: Isten ügyéért buzog a próféta! S nem kíván egyebet, mint csak azt, hogy a gúnyolódók is kóstolják meg az ő sorsukat: a rabság, hontalanság keserűségét. Akkor majd másképp beszélnek bizonnal.

Aki velünk nincs, ellenünk van! Aki nem épít az rombol!

6. óra: 4, 7—23.

Mikor látják Sarballáték, hogy az építés minden gáncs és gúny ellenére tovább folyik, más eszközökhöz nyúlnak. *Ijesztés és erőszak, terror és fegyver a bevált módszerek.* Mit tesz Nehemiás? Azt amit Cronwell kerek kétezer esztendővel utóbb tanácsolt puritán vitézeinek: imádkozatok — és tartások szárazon a puskaporotokat! *Isten kegyelme az egyetlen menedék — de ez nem jelenti azt, hogy ölhetett kézzel, sültgalambként várhatjuk a csodák bekövetkezését.* Isten valóban tesz csodákat — s valé, hogy „csak az Úrnak nagy kegyelme, hogy még nincsen végünk” — azonban csodáiban minket is fel akar használni: kezünket, eszünket, verítékünket — esetleg vérünket! Sohasem szabad megfélemlenünk Dániel 3, 17—18-ról!

A fáradt munkásokat megszállja a csüggedés (10. v.). Az ellenség ravaszága romlásukra tör: „úgy megyünk be közbük, hogy észre sem vesszük...” (11. v.) Szerencsére akadtak hazafiak, akik időben leleplezték a tervet. 12. v. szövege romlott. Helyesen: „Mikor azután az ő (t. i. az ellenség) közelében lakó zsidók eljöttek és ezt a szándékukat nekünk tízszer is megjelentették...” „Akkor felállott a nép a fal mellett, a mélyebb és védettebb helyekre, én pedig felállítam a népet...” (13. v. helyes fordítása). *Jöhetnek idők Isten népének életében, amikor tetteket kíván a seregek Ura, amikor a csak-imádkozás gyávaság és engedtlenség volna.* A nagy és rettenetes Ur csak akkor parancsolja hüvelyébe tanítványai kardját, ha azt emberi szenvedély vonja ki. Ha azonban Ő állítja fegyverbe övéit, akkor más a helyzet. *Kemény szolgálat* ez a „vigyázás és imádkozás”, szerszámmal és fegyverrel való építés. Még alvaskor is magánál tartotta fegyverét mindenki (így kell a 23. verset érteni).

Az újjáépítés nemcsak fáradtság, hanem *küzdelem is. Imádsággal és fegyverrel.* Az emberi gonoszáságnak sokszor nagyon érthető beszédre van szüksége, hogy meghátráljon. Ússetek a körmőre az ördögnek, mondta Luther. Álljatok ellene a gonoszának és elfut, mondta az apostol. Mi pedig nem vagyunk a meghátrálás emberei.

A 2. vers helyesen így hangzik: „El kell adnunk fiainkat és leányainkat, hogy gabonát vehessünk”.

7. óra: 5, 1—13.

Egy utazó megfigyelése szerint Spanyolországban meglepő gyorsan helyreállították a megnongált templomokat. A szegénynegyedekben azonban annál jobban éktelenkednek a polgárháború nyomai. Veszedelemes újjáépítés azt, amikor az egyház vélt érdekeit tolja előlérbe szolgálat helyett. *A jelebarát házának felépítése az igazi egyházi szolgálat.* Ott van az Isten hajléka, a nyomortanyán s nem a hívalkodó katedrálisokban! (Lüthi).

Bizonyos, hogy csak tiszta kézzel lehet új világot építeni. *Hiába állanak Vehemiás vitézei fegyverrel őrt az épülő falakon, ha a kőfalak mögött áthághatatlan falak épülnek azoknak szívében, akiknek külső biztonságát a kőfalak megvédni hivatva vannak.* Egyik ember rabszolgává teszi a másikat, s még hozzá honfitársak. Lehetséges az, hogy a nehéz időkben a gazdagok még gazdagabbá és a szegények még szegényebbé lesznek? *Hogy a nyomornak is megvannak a vámszedői?* A szegény népnek nincs mit ennie és nem tud adót fizetni a királynak s a gazdagok még kihasználják szorult helyzetüket. Ez az Isten nevének gyalázása (9. v.), szégyen a pogányság előtt és az égre

kiált, mint egykor Kain vére. Ez is kaini bűn: avagy őrizője vagyok én az én atyámfiának?...

Nehemiás az egyház feladatát teljesíti, amikor felemeli szavát a kizsákmányolók ellen. Ha mindig ilyen hűséggel teljesítette volna ezt a feladatot az egyház, akkor talán ma nem kellene Nehemiás könyve alapján egy románban heverő világ újjáépítéséről bibliaórákat tartani! Az egyház azonban nagyon is néma eb, volt s nem Urának követője, aki ostromt fogott volna az Ur házának kalmáraitra s általában a kufárság lelke ellen.

Nehemiás tulajdonképpen *Isten törvényét hajtja végre.* V. Móz. 15. értelmében a szombatévre vonatkozólag. A Irás tökéletes megoldást ad a szociális kérdésre vonatkozólag is, csak meg kell hallani és — engedelmessékedni.

Nekünk, akik az adós szolga példázatát is ismerjük, még sokkal több okunk van arra, hogy elnegedjük felebarátaink földi adósságait. A vétkeket is, a pénzt is. Ez utóbbit, úgy látszik, sokkal nehezebb. Pedig megtanulhattuk volna, hogy akinek sok megbocsátottatik, annak jobban kell szeretnie is... 11. v. helyes ford. szerint nem a századát, de az egészet kell elengedni!

8. óra: 5, 14—19.

A jó példával maga Nehemiás jár elől (8. és 10. v. is). Rabszolga zsidókat váltott ki a pogányok kezéből, elengedte adóssainak a tartozást, sőt még jogos állami járandóságát sem vette fel (kb. 300 Ft naponta). Fiúle nyitva van a szegények panasza számára, akkor is, ha a maga asztalánál kell meglerítenie nekik (17—18. v.).

Nemcsak a maga személyére nézve ilyen nagylelkű és önzetlen. A *rokonságára* is ugyanezt a szabályt alkalmazza. Pedig ez sokkal nehezebb! Hány tisztakezűnek és nagyvonalúnak induló embert húzott már le a család! A nepotizmus bűne örök és kipusztíthatatlan.

Nehemiás hibátalans méltóságával sem él vissza. Ez is roppant nehéz dolog. Igazán első szolgája népének, — pedig ő is mondhatta volna: az állam én vagyok.

S mindezt nem politikai okosságból cselekszi, mint valami felvilágosult abszolutista, hanem *Istennek félelméből.* A cselekedeteket mindig indítékaink minősítik.

Nehemiás a munkában is elől jár. Maga is megfogja a szerszámot (16. v.), személyes cselédségét is munkába állítja. Bizony nem csupán az a bizonyos első kapavágás ez, amit nagyjaink szoktak ünnepélyesen eszközölni.

Atyámfia és a pénz. Ez a téma ma is időszerű. Mit szeretsz jobban: a pénzt, vagy a felebarátodat? És a másik agyonkoptatott kérdés: üzlet ez vagy szolgálat? Az újjáépítés Isten embereinek sohasem üzlet, hanem mindig szolgálat. Luther és a reformáció népe a 19. verset olvasva is tudja, hogy nem cselekedetekből üdvözülünk, hanem kegyelemből. Nehemiás még nem ismerte a keresztet. Mi, akik azt mondjuk, hogy ismerjük, utána mondhatjuk-e ezt a mondatot, nem célzata, de tartalma szerint? *Hiszen, ha mindent megcselekedtünk, akkor is csak haszontalan szolgák vagyunk.*

Groó Gyula.

Lapunk hasábjain futó nyitva hagyott kérdések: Kiszolgálthatja-e a lelkész saját magának az úrvacsorát? — Mi a konfirmáció? — Elváltak esketése. További tárgyalásuk következik. Minden szolgatárs véleménye érdekel.

Túróczy Zoltán gyenesdiási lelkész evangélikizációjának közelebbi időpontja: június első hete! (Nem július).

Számonként fizető, vagy hátralékos megrendelőinknek csekklapot mellékelünk.

Mi a konfirmáció?

Azt a feladatot kaptam, fejtsem ki álláspontomat a konfirmáció fogalmának dolgában. Nyilván konfirmációi kátém megjelenése szolgált alkalmul erre a megbízásra. A kátéban ugyanis egy bizonyos konfirmációi irány tükröződik. Valóban helyes, ha számbavesszük a különböző konfirmációi irányokat és megkérdezzük, ki hogyan jutott el valamelyik vallásáig.

En hosszú évek tanulmányai közben a konfirmációnak nagyon egyszerű fogalmáig jutottam el. Így definiálhatom: *a konfirmáció nem egyéb, mint a gyermekkorban megkeresztelt ifjúnak felkészítése az Úr szent vacsorájára.*

Persze hosszú volt az út, míg erre az egyszerű állomásra megérkeztem s mertem magam mögött hagyni sok díszes, kivilágított állomást. Főleg a multba, a reformáció századába tett utazások győztek meg arról, hogy a konfirmáció veleje nem a XVII. s még inkább a XVIII. században nagyra-dagasztott konfirmációi ünnepség, hitvallással, esküszzerű fogadalommal, hanem az a katechézis, mellyel az egyház ifjúkorba lépő gyermekeit felkészíti az első Urvacsorára. *A konfirmáció célja az Urvacsora.* Más szóval: a felserdült gyermeknek a teljes gyülekezeti, istentiszteleti közösségbe való belépése. S mivelhogy az Úr szent vacsorájáról nekünk evangélikusoknak olyan tanításunk van, amilyen van, minálunk feltétlenül szükséges, hogy arra az ifjút komoly katechézissel, a hit főbb cikelyeinek és különösképpen is az Urvacsora, szentségének alapos megismertetésével felkészítsük.

Ugyanakkor megláttam, hogy *a konfirmáció feltétele és alapja a keresztség.* A *gyermekkeresztség* pedig egyenest oka, mert hiszen gyermekkeresztség gyakorlása miatt keres az egyház a növekvő gyermek életében valahol alkalmat arra, hogy megnyithassa előtte az utat a teljes gyülekezeti, istentiszteleti közösségbe való belépésre. A gyermekkeresztség megköveteli különben nemcsak a konfirmációi oktatást, de általában az egyház oktatói-nevelői munkáját, főkép a hitoktatást.

S ezen a ponton jutottam még egy lépéssel tovább. Hitoktatás dolgában előbbre vagyunk, mint a reformáció százada. Gyermekeink hála Istennek többet tudnak az evangéliumból, mint azok a felnöttek, kiknek Luther a Kis Kátét írta. *A konfirmációi oktatásnak nemcsak feltételeznie szabad, de mint valóban eredményes munkát meg kell becsülnie azt a hitoktatást, melyben a gyermek a konfirmációi oktatás kezdetéig részesült.* Nincs szükség arra, hogy mindent újrakezdjünk vagy mindent elismételjünk. Sőt, mivel a gyermek rendszerint konfirmációja évében tanulja az iskolai hitoktatásban a hit- és erkölestant, felesleges és szükségtelen (és lehetetlen!) kimerítő rendszeres tanítást nyujtanunk a konfirmációi órákon is.

Ehelyett sokkal hasznosabbnak látszik és a konfirmáció fentebb kifejtett teológiai fogalmának is az felel meg, ha *a keresztség és Úrvacsora szentségeiről szóló egyházi tanítást ismertetjük meg tüzeten*, mert jól tudjuk, hogy ennek tüzetes megismertetésére másutt soha sor nem kerül! Ezzel látszólag korlátozzuk a szokásos kátéanyagot, a valójában bővítjük; bővítjük a szentségekről szóló tanítás részletes kidolgozásával, mely eddig oktatói munkánkból hiányzott. Erre tettem kísérletet konfirmációi kátémában. S most, hogy megvan, azt vallom: mégha kedvezőtlen fordulat állana is be az iskolai rendes vallástanításban, akkor sem volna szabad többé a szentségekről szóló tanítást a konfirmáció ideje alatt megrövidíteni, hanem akkor be kellene vezetni a jóval hosszabb ideig tartó konfirmációi oktatást.

Ha teológiailag egyetértünk azzal a definícióval, hogy a konfirmáció nem egyéb, mint a gyermekkorban megkeresztelt ifjúnak felkészítése az Úr szent vacsorájára, és erre építjük fel konfirmációi káténk anyagát, valamint oktatásunkat, akkor magától megoldódnak a többi konfirmációi kérdések is, mint pl. a fogadalom elhagyása, a konfirmációi istentisztelet liturgiája, stb. A fő az, hogy végre, annyi vita után, kísérletet tegyünk a konfirmáció helyesebb gyakorlására.

Scholz László.

A konfirmáció mint lelkipásztori alkalom.

A konfirmáció papi szolgálatunk egyik áldott lehetősége. *Nagy dolog, hogy több héten át folyamatosan foglalkozhatunk a gyermekekkel.* Konfirmandusok és konfirmáltató szülők kevés kivétellel általában tudatában vannak az alkalom szent komolyságának. Egyházunk jó munkát végzett, midőn ezt a kegyes szokást népünk köztudatába így begyökerezettette. Teoretikusaink gondolhatnak ki jobbat, de sikerül-e így meghonosítani? *Lelkipásztori szolgálati lehetőségeink száma inkább fogy, mint nő.* A templomi igehirdetés a többséget nem éri el, új szolgálati ágak, mint a bibliaóra és a vasárnapi iskola nehezen honosodnak meg falun. Sokat elhagytunk már abból ami volt, így pl. az ifjúság katekizálását. *A konfirmációt ne leépíteni, hanem kiépíteni igyekezzünk: lelkipásztori alkalommá!*

Ahol csak lehet ragaszkodni kell ahhoz, hogy *a konfirmációi előkészítést a lelkész végezze.* Vidéki gyermekeink részéről se elégedjünk meg azzal, hogy egy-két órára bejönnek a központba. Több falura kiterjedő gyülekezeteinket amúgy is a szétesés veszélye fenyegeti, használjuk fel a közösségtudat nevelésére egyebek mellett a *közös konfirmációi előkészítést is.* Ahol ez áthidalhatatlan nehézséget jelent, a benticen kívül *külsoportban* tanítson a lelkész. Ahol az előkészítést feltétlenül másra kell bízni, ott se szabad az illetőt tisztára tankönyvre és önmagára hagyni.

Ha meg már hozzánk járnak a gyermekek távolabbról is, természetes, hogy a konfirmációi előkészítés *nem lehet pusztán didaktikai feladat*. Ahhoz, hogy kikérdezzünk, feladunk, némileg megmagyarázunk, nem feltétlenül kellünk mi. Akadhat, aki egész életén át gyermekekkel foglalkozván, ezt nálunk jobban érti. *A konfirmációi előkészítés anyagát nem lehet tárgyként kezelni. Itt a legszemélyesebb ügyről van szó! A közlendők átdolgozása, átélése, személyes hiten való átszűrése az alapfeltétele ennek a szolgáltatásnak.* Fontos kelléke a tanításnak a jó tankönyv, de nincs az a tankönyv, amelyik elvégezné helyettünk azt, amit személy szerint tőlünk vár szolgáltatunk Ura. Sőt igen nagy a veszély, hogy a verbalizmus túlhajtásával megoltjuk a Lelket.

Ehhez képest a *tanítás anyagának* fontos problémája is csak másodrangú. A helyzet szabja meg, hogy mi túlsok és mi kevés. Ne legyen a konfirmáció tananyaga széteső. Egyháztörténeti és vallástörténeti rész viszonyaink között általában mellőzhető. A szentségekre való korlátozódás azonban indokolatlan leszűkítése az anyagnak. Szólaljon még szemléletesen és elevenen az ige központi üzenete Krisztusról! Legyen szó az egyházról, a helyi gyülekezettről minél több konkrétummal! Kerüljenek elő az ifjúkor igei megvilágításba állítható problémái s hitéletünk gyakorlati kérdései!

A konfirmációi óra lefolyása is célszerű, ha különbözik a közönséges tanórától. Meg is kell mondanunk: nem csak arról van szó, hogy „gyónást tanulunk.“ Minden alkalomra válasszunk *éneket s ígét*. Fontos volna, hogy személyes kapcsolat jöjjön létre a konfirmandus és énekeskönyve s Bibliája között egész életre szólóan. Azért ne sajnáljunk egy-két szót hozzá-hozzá fűzni a tanult vagy énekelt énekhez, az ígét pedig élőszóval is szólaltassuk meg, mint Istennek nekünk szóló üzenetét. Ezt is kapcsoljuk persze a tananyaghoz. Egyébként mindig szívesebben veszem előre az új anyag közlését és a végén kérdezem ki az elmúlt órait. *A fegyelmezés* legfontosabb eszközének a gyermekek foglalkoztatását és lekötését tartom. Ami e téren a részleteket illeti, minden apróságot nem kell feltétlenül meglátnom s legkevésbé arra időt, erőt és figyelmet pazarolnom. A nagyobb fegyelmetlenséget is röviden, lehetőleg az órán kívül intézem el. A konfirmációi órák zavartalan *léghörének* megteremtése igen fontos dolog, azért kerülnünk kell minden korhó, tréfálgató vagy pajtáskodó modort. A komolyságot zavaró bohém hajlamot a gyermekeknél is le kell intenünk, mint az alkalomhoz nem illőt. Fontos, hogy megfelelő megvilágításba helyezzük az imádságot. Az előterjesztett új anyagot mindig egy ahhoz alkalmazott *imádsággal* zárom le. Mint állandó imatárgyra rámutatok a gyermekek előtt a konfirmációra való készülésre. Ezért együttesen is imádkozunk.

A konfirmáció fontos lelkipásztori alkalom a gyermek vonalán túlmenően is. A konfirmációért való imádkozásba, sőt az előkészítés munkájába *belevonhatjuk a szülőket és keresztszülőket*. Fontos, hogy a konfirmációi előkészítés ideje alatt velük érintkezésben legyünk s a konfirmációra vonatkozó álláspontunkat velük megismertessük. Így módunkban van a gyermekért való felelősséget is helyes irányba terelni s lelki vonatkozásban is felébreszteni.

Szabó Lajos.

A nyiregyházai „Református Szabad Tanács“

A hazai református egyházi életnek — és talán túlzás vagy egyoldalúság nélkül el lehetne mondani, hogy általában a magyar protestantizmusnak legélénkebb hullámverést keltett eseménye a háború befejezte óta az a „Református Szabad Tanács“ címen tartott gyűlés volt, amely az elmúlt év augusztusában Nyiregyházán ment végbe. Az azóta eltelt jó félesztendő sem volt még elegendő ahhoz, hogy a vélemények kavargása leülepedjék és kialakuljon valamelyes tiszta kép arról: mi is ennek a gyűlésnek a jelentősége? Sokat ártott a gyűlés helyes megíférlésének az, hogy a közvélemény *a fürge napisajtó révén* azonnal értesült tárgyalásainak az összefüggésből kikapott részleteiről — természetesen olyanokról, amelyek a napisajtót érdekelték, — a gyűlés egész lefolyásáról és egész tartalmáról pedig csak hónapok múltán nyerhetett tájékoztatást a szélesebb körű nyilvánosság, amikor egy füzetben megjelentek a gyűlésnek összes munkálatai. Azt a sok félreértést, ami ebből született, ami a jelenlegi helyzetben érthető módon izgatott állapotban leledző egyházi közvéleményben meglehetősen termékeny talajra talált, s ami egyszer megfogamzván nehezen írható ki, alighanem csak az fogja eloszlatni, hogy a Szabad Tanács — amint elhatározta — újabb gyűlésre vagy gyűlésekre is össze fog gyűlni, amikor is lassanként a tények valóságából fogja mindenki láthatni: mit is akar és mit nem akar ez a tömörülés?

A lényegét abban lehet meghatározni, hogy azoknak a különböző mozgalmaknak a körei, amelyek évtizedek óta élénkítették már a magyar református egyházi életet, ezen a gyűlésen adtak hangot az egyházi élettel szemben táplált reform-kívánságaiknak. Két kautélával kell ezt a megállapítást körülhatárolni, hogy az igazságtól el ne térjünk. Az egyik az, hogy ez a jelenség szigorúan véve nem a legelső a maga nemében. A huszas években Kunhegyesen tartott konferencia is ugyanilyen célt szolgált már. A másik pedig az, hogy a szóbanforgó mozgalmak nem egyenlőképen voltak képviselve ezen a találkozón. A vezérlő szerepet az a mozgalom vitte, amely a többiek közül a legújabb keletű, ezért a leglendületesebb korszakát éli és ennek az egybegyülekezésnek a kezdeményezője és megrendezője is volt: a Református Gyülekezeti Evangélizáció Baráti Társaságának mozgalma. A gyűlés színhelyét is az határozta meg, hogy ott van ennek a mozgalomnak a székhelye.

De a meghívás egészen általános volt és sokan eljöttek, akik ezzel a mozgalommal magával szorosabb kapcsolatban sohasem voltak, hanem más mozgalmak révén kerültek bele az egyházi élet megelevenedésének a sodrába.

A gyűlés külső és belső összetételében domináló evangélicizációs mozgalom kezességet nyújtott azért, hogy az egész tárgyalás alatt előfeltételeztetik az az alapelv, hogy minden egyházi megújodásnak lelki megújodásból kell kibontakoznia. De az a meggyőződés indokolta az egész gyűlést, hogy az elmúlt évtizedeken át Isten kegyelméből olyan arányokat öltött már egyénekben és gyülekezetekben az evangélium ereje által való lelki megelevenedés, hogy ennek bizonyos gyakorlati konzekvenciái már levonhatók, sőt az evangéliumi ébredés erőteljesebb további kibontakozása érdekében le is vonandók már, az egyházi életben érvényben levő szervezeti formákra, meggyökerezett szokásokra és módszerekre vonatkozólag is. Hogy e tekintetben a gyűlés milyen javaslatokkal fordult az illetékes egyházi hatóságok felé és milyen fölszólításokat intézett az egyházi közvélemény felé, annak részletes ismertetése nem lehet egy ilyen rövid cikk föladata. (E tekintetben az érdeklődőket a fentebb említett kiadvány elolvasására kell utalnom.)* A gyűlés annak tudatában végezte el a maga munkáját, hogy nem mondhatja ki az utolsó szót, tehát inkább megindítani akart egy halaszthatatlanná vált, sürgős megbeszélést, mint azt lezáráshoz juttatni.

Azt, hogy a gyűlés „munkát végzett“ e tekintetben, komolyan kell venni, mert nem előadások meghallgatásában kimerülő konferencia volt, hanem különböző tárgykörök szerint alakított bizottságoknak a munkaközössége, amelyeknek a tárgyalásaiból leszűrődő eredmények azután a Szabad Tanács plenáris gyűlése elé kerülve váltak határozatokká. A gyűlésnek sok egyéb foglalkozása között, amelynek a rendezőség — lásd a gyűlésről megjelent kiadványban foglalt alázatos vallomásokot, — tudatában is volt, talán azt volt a legsajnálatosabb, hogy a gyűlés napjainak eléggé halmozódó munkája közben nem volt elegendő alkalom az eicsenedésre. A gyűlés után közvetlenül tartott ugyan egy szorosabb értelemben vett „konferencia“ is, de jobb lett volna, ha ennek áldásai magának a Szabad Tanácsnak a tárgyalásaiba is beleszövedtek volna és azokat áthatották volna.

Egyéb foglalkozások annak a számlájára irandók, hogy — a húsz évvel ezelőtti precedenstől eltekintve — ez a gyűlés első kísérlet volt a kitűzött célnak szolgálatára. Ennek a kísérletnek a tanulságai alapján egy második gyűlés már sokkal alaposabb előkészülettel és körültekintőbb megrendezéssel lesz megartatható.

A Szabad Tanácsnak az a néhány határozata, amelyben az egyházi élet körén túlra, az általános országos közvélemény felé megnyilatkozott a református keresztyénség álláspontjáról, amint azt lelkiismereté diktálta neki, alighanem kevesebb vífát támasz-

* Címe: Országos Református Szabad Tanács határozatai. Kapható: Békefi Benő ref. lelképásztor, Nyíregyháza. Ref. lelk. hiv. A határozatokat evangélikus egyházi szempontból a közeljövőben lapunkban vizsgálat tárgyává tesszük. (Szerk.)

tott volna és több megértésre talált volna, ha a kellő előkészítés megelőzte volna. Ez persze nem jelenti azt, hogy a jövőben a viták elkerülhetők lesznek hasonló gyűlések nyomán. Hiszen, ha vita nélkül mindenki megértéssel magáévá tenné a magyar református egyházban azt, amit egy ilyen „szabad tanács“ az ő határozataiban megszólaltat, akkor nem is volna értelme annak, sem szükség nem volna arra, hogy ilyen „szabad tanács“ egyáltalán összeüljön tanácskozni és határozni.

Dr. Victor János.

Reform-tanácskozás elé*)

1. *Tanácskozásaink tárgya nem lehet az egyház reformációjának, hanem csak egyházi reformoknak a kérdése. A „reformáció“ nagyigényű szó. Az egyház reformációját „programba venni“ és megvalósításához „nekigyürkőzni“ nem lehet. Reformáció mindig csak „lesz“, amikor az Isten adja. Legyünk tehát szerényebbek s beszéljünk csupán az egyházunkban szükséges reformokról. Reformokon azokat a változtatásokat értjük, amelyeket Isten Igéje egyházunk szervezetében, berendezkedésében és életében megkövetel.*

2. *Tanbeli reformra nincs szükség, mert a hitvallási iratainkban és a lutheri teológiában lefektetett tanítás a világ evangélikus teológiai munkájában állandó kritikai vizsgálódás tárgya, s azt e vizsgálódás közben a Szentírással megegyezőnek találjuk és valljuk. Más kérdés, hogy az evangélikus keresztyén tant az egyházunkban ma folyó tanítás nem mindig és nem mindenütt adja tisztán és hamisítatlanul.*

3. *Az egyházi reformokat nem a nemzetünk életében végbe ment fordulat teszi szükségessé, hanem az egyház Urának, Jézus Krisztusnak való engedelmesség. Bár igaz, hogy a történelmi változáson keresztül Isten különösképpen kényszeríti egyházunkat az önvizsgálatra. A kegyelmi idő lehetősége új szántást követel. Nem folytathatjuk ott, ahol abbahagytuk.*

4. *Egyházi reformokhoz nem kezdhetünk őszinte bűnbánat nélkül. Ami reformra, változtatásra szorul, nagyjából személyek egyéni vétke. Egyházunk kisebb vagy nagyobb hatósugarú vezetőinek vétke, lelkipásztorok és felügyelők vétke, sokunk vétke. Mások ítélgetése helyett a mea-culpázás lelke indíthat el csupán Isten szíve szerint való egyházi reformokat.*

5. *Az egyéni bűnbánat azonban nem jelentheti vétkek tusolását. Reformokhoz szükséges, hogy az Isten Igéjéhez való hűtlenség és a közegyházi magatartásban tanúsított hibák őszinte bátorsággal,*

* Az elmúlt év őszén a dunántúli egyházkerület püspökének megbízásából, az egyházmegyéknek szabadon kijelölt képviselői kisebb megbeszélésre jöttek össze, amelyen a pápai lelkészek néhány reformjavaslata került tárgyalásra. Felkérésre e sorok írója a tanácskozás elvi alapvetéseként az itt következő néhány tételt jelölte meg. A történelmi hűség kedvéért meg kell jegyezni, hogy a megbeszélés azután nem ezen a pályán indult el. Most többek kívánságára közlöm. Hiszen az egyházi reformkérdések előtt nem bűnyhatunk szemet.

személyeskedés nélkül feltárassanak. A keresztyén szeretet nem bűnpártolás. Sokkal kevésbbé lenne szükség most reformokról tárgyalni, ha mertünk volna egymással szemben őszintébbek lenni.

6. *Egyházunk megújhodása nem reformoknak tárgyi kérdése, hanem lelki megújulásnak s z e m é l y i kérdése.* Kétségtelen ugyanis, hogy egyházunk romlásának forrása nem ilyen vagy amolyan szervezetünk, alkotmányunk, berendezkedésünk volt. Az is kétségtelen, hogy semmiféle új szervezeti vagy berendezkedési változtatás, sem új egyházi törvénykönyv nem teremt új embereket: megújhodott lelkű és életű lelkipásztorokat meg világiakat. Minden egyházi reformnál fontosabbnak és sürgösebbnek tartjuk tehát az ébresztő és tanító szolgálatot, elsősorban lelkési karunk felé. Mert a pásztoroknál a hitbeli hiány és Isten Igéje tudományának, a teológiának hiánya a főoka egyházunk nyomorúságának. Gyakorlatilag ez mindenekelőtt a lelkészek evangélizálásának és teológiai továbbképzésének feladatát jelenti. Egyházunkban szükséges reformok javarésze a lelkészek hitének és teológiájának központi tengelykérdésébe fut össze.

7. *Bár így a lelki megújulás elsőbrendűsége nyilvánvaló, a reformok előkészítésének és megvalósításának, a lelki megújhodás munkálásával egyidőben kell folynia s azonnal megkezdődnie.* Ennek halogatását legfeljebb rajongó elképzelés vagy bűnös nemtörődömség kívánhatná.

8. *A reformok mindegyike teológiai alapvetést kíván.* A reformkérdéseket Isten Igéjének világosságába kell helyeznünk s megoldásukhoz Isten Igéjének irányítását elfogadnunk. Meggyőződésünk, hogy nincs az egyház életének oly megnyilvánulása, amelyet emberi megfontolás, gyakorlati érzék vagy a józan ész eligazíthatna s ne szorulna rá Isten Igéje tudományának direktíváira.

9. *Az egyházi reformkövetelések négy csoportra oszthatók:*

a) *Olyanok, amelyek csak alkotmányi vagy szervezeti változtatással oldhatók meg.* Ezek zsinat elé tartoznak. Ezekkel a kérdésekkel való foglalkozásnak a közvetlen zsinati előkészületet megelőzően meg kell kezdődnie, hogy a kérdések mélyére való hatolás s consensus kialakítása nyugodt menetben történhessék. Nézzünk szembe akár a sorainkban, akár a testvéregyház körén belül felvetődő ilyen jellegű kérdésekkel, még azokkal is, amelyek látásunk szerint feltétlenül elvetendők. Az egyház nem járhat bekötött szemmel, s vállalnia kell azokkal a kérdésekkel való birkózást, amelyeket az Egyház életében Isten Lelke vagy emberi gyarlóság, vagy az ördög — a különbségtételt ezek közt első pillanatra nehéz megállapítani — felvet.

Ebbe a csoportba tartozó kérdések, hogy néhányat említsek azok közül, amelyek már letagadhatatlanul jelentkezték: az egyháztagság s általában a szabadegyház létformája; egyházi szervezetünk és egyházkormányzatunk felépítettségének helyessége; területi rendezések; lelkészválasztás; egyházi adózás, stb.

Természetes, hogy az elkövetkező zsinatnak nemcsak a maguktól felbukkant kérdésekkel kell szembe néznie, hanem

át kell vizsgálnia teológiai szempontból összes törvényünket, Nem arról van szó, hogy, emiatt hosszú évekig elhalasztassék az egyébként más szempontból talán sürgős zsinat, de arról igen, hogy halaszthatatlan kötelesség megvizsgálni; vajjon egyházalkotmányunk megfelel-e mindenben az evangélikus egyház lényegének?!

b) *Olyan reform-követelések, amelyek különböző fokozatú közgyűlési rendelkezéssel, vagy püspöki, ill. más egyházhatósági intézkedéssel teljesíthetők.* Ezeknek a kérdéseknek megvizsgálása után, az illetékes szerv rövid időn belül meghozhatja a szükséges rendelkezést.

c) *Olyan reform-követelések, amelyeknek megvalósításához semmiféle törvénybeli vagy intézkedésbeli változtatás nem szükséges, csak a megadott egyházi törvények és meglevő rendelkezések megtartása.* Csak kettőt említek. Egyházi törvényeinkben az egyházi vétségek felsorolása oly kimerítő és alapos, hogy annak alapján meg lehetne tisztogatni lelkészi karunkat (E. T. VIII. t. c. 35. §.). Ha gyülekezetek élén botrányos magaviseletű vagy hanyag papok vannak, ez a tény nem új reformokat követel, hanem hűséges espereseket, akik egyszerűen tudják, hogy mi a kötelességük. A lelkészi álláscsereire is megvan a törvényes lehetőség. Az esperes, akinek tudomására jutott a gyülekezet és lelkész közti viszony komoly megromlása s az E. T. VIII. t. c. 148. §-a értelmében mégsem kéri az áthelyezés iránt a törvényszéki eljárás megindítását, kötelességmulasztást követ el.

d) *Végül vannak olyan reform-követelések, amelyeknek megoldása minden egyházi törvénytől vagy rendelkezéstől függetlenül, egyszerűen önmagunktól függ.* Itt van például az a követelés, hogy mindenki karizmája szerint kerüljön az egyház megfelelő szolgálati helyére. Ennek megvalósításához, semmiféle írott paragrafusra nincs szükség, sőt, ilyen nem is segít hozzá. Csak kellenek olyan egyházi vezetők, akik a karizmákra figyelnek. Püspökök, akik vallástanító lelkésznek — a lehetőség határára belül — olyant neveznek ki, akinek megvan ehhez az adottsága és így tovább. Kellenek papok, akik esperesnek arravalót választanak, s mindjárt sok reform-kérdés magától megoldódik (L. előző c) pont). Felügyelő-választásnál legtöbbször a lelkészek a hibásak, ha teljesen világi szempontok s nem lelki arravalóság alapján történik a felügyelő kiszemélése. Az adminisztráció csökkentése is javarészt idetartozik. Az egyház jogi életének túltengésével szemben a lelki életének előtérbe helyezése rajtunk fordul meg: lelkészeken, espereseken, püspökökön. Az iskoláink evangélikus jellege meg a tanárokon és tanítókon dől el. Az igehirdetés megújulása, stb. kérdés mind-mind ebbe a csoportba tartoznak.

Anélkül, hogy megszámolhatnánk, mégis állítjuk, hogy a szönyegre kerülő reform-követelések túlnyomó többsége a c) és d) ponthoz tartozik. Ez nyilván mutatja, hogy a reformoknál jóval fontosabb a lelki megújulás kérdése.

A reform-tanácskozások során kívánatos volna az egyes kérdések ágait a fenti négy csoportba osztani. Ez sok felesleges fáradságtól megőrizne s a kérdések megoldását azonnal a megfelelő gyakorlati irányban indíthatná el.

10. Minden egyházi reform csak tökéletlen lehet, amely majd ismét rászorul reformra. Az egyháznak ezen a földön nem lehet oly szervezete, alkotmánya, berendezkedése, amely Isten Igéjének teljesen megfelelné. Minden reform-javaslat hiányos, s minden reform-megvalósítás büntől homályos. A megtisztított templom is bűnös maradt. Szeplő, sömörgözés nélkül, szenten és tisztán csak az utolsó napon állítja Krisztus maga elé az egyházat (Ef. 5, 27). Csak a bűnbocsánat hitével és az anyaszentegyház eljövendő hiánytalan teljességének a reménységével foghatunk hozzá a reformkérdésekhez.

Győr, 1946. november 19.

Veöreös Imre.

A diakonisszamunka nemzetközi látképe

1946 augusztus 31-től szeptember 6-ig nagyjelentőségű konferencia volt Hollandiában, Utrechtben és Amsterdamban. Tíz ország diakonissza-anyaházainak képviselői gyűltek itt össze a háború után első alkalommal. A Jevgőben Dánia, Anglia, Finnország, Franciaország, Hollandia, Norvégia, Ausztria, Svédország, Svájc és Csehszlovákia zászlói lobogtak.

A konferencia angolnyelvű istentisztelettel kezdődött: „Az Úr a föld és annak teljessége”. (24. zsoltár 1.) A háború borzalmas pusztlítást végzett — mondotta az ígéhirdető —, de éppen mert „az Úr a föld és annak teljessége”, szükséges és jogos az egész világon a szeretetnek a szolgálata. A konferencia egyes napjait reggeli áhílat vezette be. Svéd résztvevő az Isten előtti csendesség szükségességéről szólt, temperamentumos francia a Krisztusnak való teljes átadását hangozlatta. Holland orvos korunk bábeli nyelvzavaráról és annak a Szent Lélek által való megoldásáról beszélt. Esténként ki-ki a saját nyelvén egy-egy bibliai ígét olvasott és imádkozott. Az együttéklés lehetőségét a konferencia négy nyelvén kiadott, a legismertebb egyházi és ébredési énekeket tartalmazó kis énekeskönyv biztosította.

A konferencia programjának kiemelkedő eseménye volt a beszámoló a résztvevő országok diakonissza-anyaházainak helyzetéről. Az alábbiakban részletesen ismertetjük.

Svédországban négy diakonissza-anyaház van, kb. 1200 diakonisszával. Érdekes, hogy 1944 óta a diakonisszák az állomásoktól külön fizetést kapnak, amiből 10—12 százalékot az anyaháznak juttatnak. A diakonissza-utánpótlás itt is erősen megesappant. A diakónia szoros kapcsolatot keres az egyházzal. A stockholmi anyaház diakonisszáit Európa legkülönbözőbb részeibe is kiküldi szolgálatra, oda, ahol a szükség parancsolja.

Norvégiában két anyaház van: Oslóban és Bergenben, 800 diakonisszával. A háború megkímélte őket, semmi kárt nem szenvedtek. A nagy egyházi harcban, amely Norvégiában folyt, a diakonisszák is bátran résztvettek, nővérek közül is többen koncentrációs táborba, sőt börtönbe kerültek. Egyébként többféle korszerű reformot léptettek életbe, hogy megkönynyítsék fiatal lányoknak a diakonisszává lévest.

Finnországban négy anyaház van, mintegy 1300 diakonisszával. A vi-borgi és sortavalai anyaházaknak a háború következtében el kellett az ott-honukat hagyni. Nagyjelentőségű az evangélikus egyház 1943. évi országos zsinatának az a határozata, hogy minden gyülekezetnek egy diakonisszát kell beállítani a szeretetmunkába. Az anyagi szükségletet a gyülekezeteknek kell előteremteni. Minden püspökség külön lelkesíti állást szervezett a szeretet-szolgálatnak a gyülekezetekben való megindítására. Ezeket az újjításokat a Finn kormány is jóváhagyta. Finnország egyébként abban a szerencsés hely-zetben van, hogy fiatal leányok közül jelenleg sokkal több jelentkezett a diakonisszaszolgálatra, mint amennyit az anyaházak be tudnak fogadni és ki tudnak képezni. Van olyan intézet, ahol 80 leány jelentkezett és csak 30-at tudnak felvenni.

Dániában három anyaház van mintegy 800 diakonisszával. Az anyahá-zak nem kapcsolódnak szervesen az egyházhoz, azonban az egyház elismeri őket. Szigorúan a kaiserswerthi anyaházi diakóniához tartják magukat. Itt is égető az utánpótlás kérdése.

Hollandiában 15 diakonisszaintézet van, 450 beszentelt és 1300 próba-nővérrel. Egészen sajátágosak a holland diakonisszaintézetek. Többnyire kórházak ezek, amelyekben sajátos testvéri közösség alakult ki. Ezekben a kórházakban államilag elismert betegápolóképző iskolák vannak. Ide sok fiatal leány iratkozik be, közülük azonban kevesek lesznek diakonisszák. Hollandiában nincs szokásban, hogy a diakonisszák állami kórházakban, vagy más intézetekben dolgozzanak. Az anyaházak egyedül csak gyülekeze-tekbe küldenek ki gyülekezeti nővéreket. Hollandiában részben már a háború előtt, részben a háború éveiben szabadabb életforma és anyaházi rend alakult ki a diakonisszák között. Egyes anyaházakat a háború alatt sok veszteség érte.

Franciaországi helyzetről a párisi anyaház főnöknője adott tájékoztatást. 95 beszentelt nővér tartozik hozzájuk. Elsősorban súlyos női bűnözők között végeznek mentőszolgálatot. A háború alatt az anyaház gyülekezeti segéd-munkásokká képezett ki fiatal leányokat. Elszázban 5 kicsiny anyaház van. A strassburgi anyaházat nagyon sok kár érte.

Ausztóriában a bécsi és a gráci diakonisszák már a háború előtt a leg-régibb osztrák anyaházhoz, a gallneukircheni anyaházhoz csatlakoztak. A háború alatt, a lelkes-hiány miatt a nővérek mindjobban bekapcsolódtak a gyülekezeti szolgálatba vallásanftással, felolvasó istentiszteletek tartásával, gyülekezeti asszony munkával. Az orosz megszálláskor a nővérek helyeiken maradtak. Egyébként Gallneukirchen éppen szeretetszolgálatával sok nyomorúságnak lett a találkozóhelye. Sokáig emlékezetben marad 1941 január 13-a, amikor 90 szellemileg fogyatékos, vagy epileptikus gondozottat a nemzeti szocialisták teherautókon elszállítottak, hogy mint „hasznavehetetlen életeteket“ halálba küldjék. Gallneukirchen ma is menedékhely az egész környék szá-mára. Az anyaházhoz jelenleg 255 nővér tartozik.

Csehszlovákiában egy lutheránus anyaház van 50 nővérrel, egy refor-mátus anyaház 10 nővérrel és egy pietisztikus jellegű anyaház 20 nővérrel. Mindegyik anyaházhoz tartozó nővérek cseh nemzetiségűek. A cseh államnak nagy tervei vannak a betegápolás államosítása tekintetében. Ha ezt az állam keresztülviszi, kérdés, miféle munka marad a diakónia számára.

Skóciában „diakonisszának“ nevezik azokat a nőket, akik a gyüleke-zetekben, mint a lelkes segítőtársai, belmissziói intézetek vezetői, egye-sü-

letek titkárnői s a misszió munkásai dolgoznak. A legtöbb már valamilyen hivatásra szolgáló képesítéssel, esetleg akadémiai képzettséggel jelentkezik s az egyházi szolgálatra hároméves tanfolyam elvégzésével nyer kiképzést. Betegápolást nem végeznek, s a kaiserswerthi mintára kialakult anyaházi életformát nem ismerik. Bár külön „rendet“ alkotnak és belső felkészülésre, meg továbbképzésre, újra meg újra összejönnek. Most történt meg először, hogy skót diakonisszák képviselői a kontinensen folyó diakonissza konferencián résztvettek.

Részletes tájékoztatást nyújtottak a *svájci* diakonissza anyaházak képviselői is. A konferenciára szóló meghívó későn érkezett Németországba, úgy hogy a *német anyaházak* kaiserswerthi szövetségének képviselői a kiutazási engedélyt nem kaphatták meg és így a konferencián nem vehettek részt.

Rendkívül nagyjelentőségű volt a konferenciának az a határozata, amely *nemzetközi diakonisszaszövetség megalakítását* mondta ki. Magyarországi vonatkozásban meg kell említenünk, hogy a konferencia felhívása nyomán ezirányban a magyarországi anyaházak között is megtörtént a kezdeményezés. December 26—29-én a budapesti református Philadelphia diakonissza anyaház téli konferenciáján alkalom nyílt a felhívás megismérlésére. A magyar diakonissza anyaházak országos szövetségének létesítésére s a nemzetközi diakonissza-szövetségbe való felvételére az előkészítő lépések folyamatban vannak.

Lukács István.

Általános iskola szervezése különböző felekezetek között

Egyházunk vezetősége azon az állásponton van, hogy azok az evangélikus népiskoláink, amelyek önmagukban nem alakulhatnak általános iskolává, helybeli vagy környéki elsősorban felekezeti jellegű (református, róm. katolikus) népiskolával kooperáljanak. Bár igyekeztünk beszerezni, de nem állnak rendelkezésünkre adatok, melyeknek alapján képet alkothatnánk magunknak a más felekezeti iskolákkal való együttműködésnek egyházunk számára hátrányos vagy előnyös voltáról, amennyire máris meglátható az együttműködési kísérletekből.

Két intő példát röviden mégis megemlítettünk. Az ősszel egyik járási székhelyen járási értekezlet volt az általános iskolák tárgyában. Róm. kat. kántortanító hívta egybe, meghívásra résztvettek evangélikus gyülekezeteink lelkészei és tanítói is. A különböző községek és tanyák iskoláinak összekapcsolásánál világosan megfigyelhető volt az a tendencia, hogy az egyébként erős evangélikus vidéken mindenütt katolikus többségű általános iskolák jöjjenek létre. Például az egyik községben csak evangélikus iskola volt eddig 2 tanerővel, most oly pusztákat akartak hozzákapcsolni, hogy a róm. kat. túlsúly biztosíttassék. Ennek érdekében még néhol messzebb fekvő iskolához is akartak nyúlni közelebbi helyett. Egyházunk képviselőit meglehetősen tanácstalanul érintette a helyzet. Később azután mégis az evangélikus érdek részbeni megóvásával sikerült a kooperálást megoldani.

A másik figyelmeztető eset: Egyik leánygyülekezetünkben történt. A faluban egy-tanerős róm. kat. és egy-tanerős evangélikus felekezeti iskola működött. Az általános iskolát úgy oldották meg — a jelentés szerint sajnos, éppen az evangélikus tanító kívánságára —, hogy az alsó osztályú evangélikus gyermekeket (I—IV. o.) a római katolikus iskolába járatják a róm. katolikus tanító keze alá, s az evangélikus tanító csak a felső (V—VIII. o.) tagozatban tanít a római katolikus tanítóval együtt. A kényelmes megoldást a közlés szerint az evangélikus szülők felháboro-

dása kíséri. Az ilyen és hasonló eseteket a közvetlen egyházi felügyelőhatóság figyelmébe ajánljuk.

A különböző jellegű iskolák között való kooperáció megszervezésére, az iskolafenntartói jogok és köteleességek miként történő megosztására értékes útbaigazítást ad a *balatonkenesei példa*, amelyet a dunántúli és tiszántúli református egyházkerület püspöke közöl. Az alábbiakban azoknak a lelkészeinknek figyelmébe ajánljuk, akiknek gyülekezetében más felekezetekkel együttműködő, egyházi jellegű általános iskola szervezésére sor kerül.

Jegyzőkönyv

a balatonkenesei hitvallásos általános iskola szervezőbizottságának 1946. évi október hó 21-én megtartott üléséről. Tárty: a balatonkenesei református és róm. kat. egyházközségek kooperálással megszervezett hitvallásos általános iskolával kapcsolatos ügyek tárgyalása. Jelen vannak... A szervező bizottság mindenekelőtt megválasztja elnökét. A szervező bizottság úgy dönt, hogy ha az általános iskola igazgatója katolikus tanerő, akkor a szervező bizottság elnöke a ref. lelkész, ha a ref. tanerő az általános iskola igazgatója, akkor a szervező bizottság elnöke katolikus. A szervező bizottság elnökévé a ref. lelkipásztort, alelnökévé a plébánost választja meg. A szervező bizottság neve: Balatonkenesei hitvallásos általános iskola szervező bizottsága. Tagjai hivatalból mindkét egyház lelkésze és egy-egy tanítója. tagjai még a mindkét egyház részéről kiküldött hat-hat tag. Jegyzőjét a szervező bizottság választja. Meghívó legalább 24 órával a gyűlés előtt kiküldendő. Hatáskör: a szervező bizottság hatáskörébe az általános iskola egyes osztályaival kapcsolatos, a két egyházat közösen érintő ügyek tartoznak. Anyagi ügyekben véglegesen a két egyházközség presbitériuma, ill. képviselőtestülete dönt.

Tanácskozási rend. 1. A szervező bizottság üléseit az elnök nyitja meg és a megnyitás után mindenekelőtt az ülés törvényes egybehívását és határozatképességét állapítja meg. a) Törvényes az ülés egybehívása, ha a meghívó az ülés előtt legalább 24 órával kiküldetett. b) Határozatképesség. A szervezőbizottsági ülésben érvényes határozat hozatalára a tagok egyharmadának jelenléte szükséges. 2. Az ülésről felvett jegyzőkönyvben a szervező bizottság jelenlévő, valamint távollevő tagjai névszerint sorolandók fel. 3. Ugyancsak a gyűlés megnyitása után az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére két tagot jelöl ki. 4. A szervező bizottság ülésén a tanácskozást az elnök vezeti, a tárgytól eltérő szónokokat a tárgynál való maradásra figyelmezteti, azt pedig, aki személyeket sért, vagy az illetet sértő, vagy a tanácskozás komolyságát veszélyeztető kifejezésekre ragadtatja magát, rendre utasítja. Az elnöknek jogában áll az ellenszegülő tagoktól a szót megvonni és ha a tanácskozást a kellő szabadsággal és nyugodtsággal folytatni nem lehetne, jogában áll a rendzavarót az ülésteremből távozásra felhívni vagy az ülést felfüggeszteni és a napirend kimerítése előtt is berekeszteni. 5. A szervezőbizottsági ülésben érvényes határozat hozatalra a tagok egyharmadának jelenléte, határozathozatalnál pedig a jelenlévő tagok általános szótöbbsége szükséges. 6. Ugyanazzal a tárgysorozattal másodikor összehívott ülés, tekintet nélkül a jelenlévő tagok számára, határozatképes és általános szótöbbséggel dönt. 7. Szavazategyenlőség esetén az elnök szava dönt. 8. A határozatok általában nyílt szavazással hozhatók meg. 9. Titkos szavazás köteles azonban az elnök elrendelni akkor, ha az legalább öt jelenlévő szervezőbizottsági tag kívánja. 10. Névszerinti szavazás rendelendő el minden anyagi vonatkozású ügyben és a gyűlés jegyzőkönyvében szavazási csoportjuk szerint külön-külön tüntetendő fel az igennel szavazók, a nemmel szavazók, valamint a nem szavazók is. 11. Minden ülésről jegyzőkönyv készítenő, melyet az ülés elnöke és jegyzője aláír és az elnök által kijelölt két tag hitelesít. 12. Ha a kijelölt hitelesítők a jegyzőkönyv aláírását megtagadják, ezt a tényt a jegyzőkönyvre rá kell vezetni; a jegyzőkönyv

hitelességét ez a körülmény azonban nem érinti. 13. A jegyzőkönyv négy példányban készítenőd és mindkét egyház illetékes hatóságához jóváhagyásra felterjesztendők. 14. A szervező bizottság iratait, gyűlések jegyzőkönyveit a szervező bizottság jegyzője gyűjti össze és őrzi meg. Ő gondoskodik a gyűlési meghívó elkészítéséről és kiküldéséről. 15. A jegyzőkönyvet — ha a tagok kívánják — a következő szervezőbizottsági ülésen fel kell olvasni.

Az általános iskolával kapcsolatos szervezési ügyek. Elnök bejelenti: 1. A balatonkenesei hitvallásos általános iskolája megszervezése a megértés alapján jött létre. A két egyházközség vezetősége egyöntetűen, surlódásmentesen tett eleget a kultuszminiszter kívánságának. A szervezést a következőképpen oldották meg: a) I—IV. osztályok megmaradtak külön-külön a r. kat. és református egyházak kezében. b) A felső tagozat egyesült, megtartva továbbra is felekezeti jellegét. c) Csaláklakó iskola a vegyes VII—VIII. osztály, mint népiskola és a balatonkarattyai r. kat. I—VIII. osztály népiskolai jelleggel.

A felsorolt iskolák igazgatásilag egyévé tartoznak. Az igazgató személyét illetően a közös tantestület szeptember 3-i határozatával első helyen Kecskeméti Tibor r. kat. tanítót hozza javaslatba. Igazgatóhelyettes a második helyen jelölt Támadi Lajos református tanító.

Tanerők beosztása: Az ált. iskola V. osztályában tanít: Kecskeméti Tibor, Kocsis Erzsébet (ideiglenesen a megejtendő választásig), Szentkirályi Aranka r. kat. tanerők és Szabó Sándor, Támadi Lajos református tanerők. Református I—II. o.: Szabó Sándor református tanító. Református III—IV. o.: Hegyi Jánosné református áll. tanítónő. R. kat. I—II. o.: Kocsis Erzsébet r. kat. ideiglenes helyettes tanítónő. R. kat. III—IV. o.: Szentkirályi Aranka r. kat. tanítónő. Népiskola VII—VIII. o. vegyes: Szabó Sándor, Támadi Lajos református tanerők és Kecskeméti Tibor r. kat. tanító. Balatonkarattyai r. kat. népiskola I—VIII. o.: Bálványossi Lászlóné r. kat. áll. tanítónő.

Anyagi ügyek. 1. Mindkét egyházközség, mint eddig, gondoskodik a saját iskolaépületének minden javításáról, tatarozásáról, költségeiről, világításáról stb. Tehát a fenntartás az illető egyházközség gondja. 2. Tanszerek, a tanításhoz szükséges felszerelések, nem beépített dolgok, közös kiadás tárgyát képezik, megosztva egyenlő arányban a terheket a két egyházközség között. Költségvetésében erről a két egyházközség gondoskodni tartozik. (Értsd alatta az általános V. o. és az ezután kiépülő osztályait.) 3. Amennyiben az idők folyamán az általános iskola mai vegyes összetétele megváltozna, akár közös megegyezés, akár beavatkozás útján, ebben az esetben a közösen beszerzett felszerelési és egyéb közösen szerzett dolgok értékelés alapján egyenlő arányban osztandók meg a két egyházközség között. 4. A közös költségen beszerzett tárgyakról három példányban leltár készítenőd, melyek közül egyet-egyét a református, ill. r. kat. egyházközség tart meg, egy leltár pedig az irattáré. 5. Az iskolaépületek és tanítói lakások tulajdonjogát ezen kooperálás nem érinti. 6. Az itt lefektetett és megtárgyalt elvek alapján a két egyházközség között az anyagiakra vonatkozólag szerződés kötendő.

Mindkét egyház képviselői kifejezik azon kívánságukat, hogy mindkét egyház tanulóinak vallásos-nevelése szabadon biztosíttassék. Azon tanítók, akik egyúttal saját egyházuknál kántori teendőket végezni kötelesek, úgy ezen teendők tekintetében, mint az egyház felhatalmazás munkájában való részvételben, ill. azok elvégzésében semmi módon ne akadályoztassanak.

A fentiekben összefoglalt elnöki előterjesztéseket, bejelentéseket a két egyház képviselőiből alakult szervező bizottság vita és ellenvélemény nélkül egyhangúlag elfogadja. Elnök további megértésen alapuló együttműködésre hívja fel a megjelentek figyelmét és az ülést bezárja. — Aláírások. — Jóváhagyva az egyházmegyei és az egyházkerületi elnökségek által.

A német evangélikus egyház és Barth Károly vitájához.

A mult számunkban ismertetett, Barth Károllyal vitázó iratra a svájci hivatalos egyházi sajlószolgálat a következő, kivonatossan közölt választ adta a német evangélikus egyháznak.

Visszautasítja azt a vádat, hogy Barth az utóbbi időben irataiban nem mutatott irányt a német egyháznak a kereszt felé. Sőt teológiájában éppen a kereszt és az eszchatológia kapott középponti helyet. Ennél azonban nem állott meg, hanem azt is megmutatta, hogy *hogyan kell ezen az alapon a világban megállni és élni*. Mit jelent a kereszt hite a világ számára. A német egyház nem akarja megérteni, hogy ez milyen komoly teológiai probléma.

A háború alatt az egyházakat másutt is visszaszorították a közéletből s így azok kénytelenek voltak belső életük, pl liturgiájuk felé fordulni. Azonban mindig tudatában voltak annak, hogy ez tulajdonképp megfutamodás a bizonyágtétel előtt *s az elnyomás elmúltával azonnal felvették ezt a prófétai szolgálatot*. A német egyház azonban éppen erre nem hajlandó; ez a vita középpontja.

Világszerte égető kérdés az egyház számára: hogyan tegyen bizonyosságot a világ előtt a politikai és szociális élet kérdéseiről. A németek azonban *ezt úgy látják nem tekintik egyházi szolgálatnak*. Nem látják az egyház felelősségét a német néppel és a németek által a világra hozott katasztrófával szemben s így nem járulnak hozzá a németiség szellemi újrameveléséhez. Pedig ezt aligha nevezhetik lutheri magatartásnak, hiszen a skandináv evangélikusok e tekintetben egészen másképp viselkednek mint a németek: ők vállalják az egyház prófétai szolgálatát.

Ha a helyzet így marad, akkor a német egyház passív tényező marad az újjáépítés számára, sőt nagyon is aktív tényező lesz a régi Németország visszaállítására vonatkozó kísérleteknél.

A háborús bűnösség kérdésében a német egyház csupán azt emlegeti, hogy Isten ellen vétkeztek, *s nem akar beszélni a politikai vétkekről*. Vagyis csak Isten előtt vallják magukat bűnösöknek s az emberek előtt nem. Így azután alkalmat adnak a németeknek arra, hogy sajátos felelősségük alól kibújjanak. Sőt a német egyház máris átveszi a vádló szerepét: azt hangoztatja egy nyilatkozatban, hogy ha a megszálló hatalmak nem bánnak másképpen a németekkel, akkor azok lesznek a felelősek egy újabb háborúért! Valósággal szörnyű az, hogy az egyház ilyenmódon a németiség szószólójává lesz. Még szerencse, hogy vannak más hangok is: a württembergi teológiai-egyházi szocietás igen határozottan állást foglalt az egyházban is végrehajtandó tisztogatás mellett. Ennek a kis közösségnek azonban azután sok támadásban volt része a hivatalos egyház részéről. Pedig Wurm püspök a genfi ökumenikus tanács előtt nemrégiben ünnepélyes ígéretet tett *az egyház megtisztítására* vonatkozólag! *S most ez ellen, mint a politikának az egyházba való beivése ellen tiltakoznak*. Ez a magatartás azt jelenti, hogy az egyház védőfalat épít a nacionalizmus köré és ezzel maga az egyház is csatlakozik a politikai reakcióhoz. Ennek pedig súlyos következményei lesznek.

A német egyházi tanács felkérést intézett a megszálló hatalmakhoz a hadifoglyok szabadonbocsátása érdekében. Ez nemcsak joga, hanem kötelessége is. Az embernek azonban valósággal eláll a lélekzete arra a merészségre, hogy ebben az iratban ilyen mondatok vannak: „Kérjük a világ keresztényeit s rajtuk kívül mindazokat, akiknek van érzékük az emberiség, a családi élet és a népek közössége iránt, hogy segítsenek megszüntetni hadifoglyaink

nyomorúságát." Ugy látszik, hogy még a német egyháznak sincsen érzéke ahhoz, hogy ilyen mondatok milyen sértően hatnak hollandokra, franciákra, angolokra, oroszokra, stb. Ismét odajutottunk, hogy a németek tanítgatják a világot emberiségre! A német egyház tehát alkalmazkodik ahhoz a nacionalista áramlathoz, amely most Németországban észlelhető.

A cím és rangkörság, amely politikai vonalon nem folytatható, az egyházban vígan dühöng. Tele vannak Trissen kinevezett „Oberkirchenrat”-okkal.

Mégis vannak örvendetes jelenségek is. Olyan teológusok, mint Paul Schempp, Hermann Diehm és mások komolyan néznek szembe az időszerű feladatokkal.

Egy dolgot azonban egészen határozottan tisztázni kell. És ez az ökumenikus kapcsolatok kérdése. Nem támogathatjuk erkölcsileg és anyagilag azt a német evangélikus egyházat, amely népét ismét csak abban segíti, hogy a régi, szerencsétlen útra térjen vissza, — fejezi be fejtegetését a svájci válaszirat.

Közli: Groó Gyula-

Szerkesztő a vitához

A múlt számunkban közölt német evangélikus hitvalló egyházi megnyilatkozás után most már mindkét oldalról nagy körvonalaiiban előttünk van a közelmúltban lezajlott vita. Sokkal jobban kellene ismerni a német evangélikus egyház mai belső helyzetét, hogy a kérdésben mi magyar evangélikus lelkészek határozottan állást foglalhassunk. A tisztább látás kedvéért mégis néhány megjegyzést fűzünk az ügyhöz, hogy ki-ki önmagában kialakíthassa állásfoglalását.

1. A német evangélikus egyház kivonatosan között megnyilatkozását Asmussen, a hitvalló frontnak a nemzeti szocialista uralom alatt bátor, ha nem is Niemöller magatartásáig menő tagja készítette. A svájci válaszirat állandóan név szerint Asmussennel vitatkozik. Másik oldalról a vitában Barth Károly áll; a fenti svájci felelet fróját nem ismerjük.

2. A vitának gyökérkérdése: az egyháznak politikai szerepe. Barth Károly ezt kifogásolja a német evangélikus hitvalló egyház nagy többségénél a múltban is, a jelenben is. A múltban azért, mert a templomba és imádságba menekült a politikai tényleges ellenállás komoly és vérremenő gyakorlása helyett. A jelenben azért, mert nem vállal elég nagy mértékben demokratikus politikai építőmunkát Németország átállításában. A döntő pont, lám, itt is: az egyház prófétai szolgálata. Mennyiben avatkozhatik bele tevőlegesen a mindenkori jelen politikai akcióiba az egyház? Asmussen és úgy látszik a német evangélikus hitvalló egyház nagyobb része a múltban is, jelenben is lutheri álláspontra hivatkozva inkább nemmel, Barth Károly, a svájciak s a német evangélikus hitvalló egyháznak néhány tagja igennel felel.

3. A svájciak hivatkoznak a skandináv lutheri egyházak magatartására. Ha a mi számunkra az egyház politikai felelősségének súlyos kérdését más evangélikus egyházak negatív vagy pozitív állásfoglalása nem döntheti is el, mégis rendkívül tanulságos lenne az északi evangélikus egyházaknak a háború alatti és jelenlegi magatartását az egyház prófétai szolgálatának szempontjából lemérni. A Lelkipásztor alkalmat keres erre hasábjain.

Celkipásztor postája

Elváltak esketése

„... Még egy gyülekezeti problémám van. Egy évvel ezelőtt eskettem meg egy helybeli leányt budapesti vőlegényével. Mindegy hogy mi okból, de ezek most elválnak. Talán két hétig voltak együtt. En közben — erre a speciális esetre nem is gondolva — a gyülekezeti bibliáorán Márk evangéliumát folytatólagosan magyarázva, elérkeztem Márk 10, 1—12-höz s ott azt mondtam, hogy részemről nem tudnék megesketni ugyanannál az oltárnál, ugyanarra az Úrra elváltat, mert az Úr Jézus szava a döntő: „házasságtörő“. És most az előbb említett fiatal asszony elvált s készülődik az esküvőre, sőt éppen fehér fátyollal.

Szeretném tudni, mit szólna mindehhez. Mert botrány lehet belőle talán állami vonalon is, meg egyházi felsőség vonalán is, ha megtagadom, hiszen ilyen törvény még nincs nálunk. A botrány nem baj, mert kibírom, de használok-e ezzel az Úr ügyének? Ez a lényeges számomra. Most én erre csak igennel tudok felelni. Hogyan is becsülnék az igehirdetést, ha ellenkezésbe kerülök az egyszer világosan meglátott Igével?!

Mégis azt gondolom, valami áthidaló megoldást kellene találnunk. Azt hiszem, arra nem sikerül őket rávenni, hogy például Budapesten kössék meg házasságukat vagy annál a lelkésznel, aki nem vállalja ezt az elvet. Bár ez a kívánságom furcsa lenne előttük. Hanem azt gondolom, hogy a szomszéd faluból kérném meg a lelkészt, ha vállalná. S talán délelőttre, orgona nélkül köthetném ki az esküvőt. Légy szíves ehhez hozzájárulni. Azt gondolom — ismétlem —, mégha helytelenül éregetáltam volna is, az Ige komolyságához hozzátartozik, hogy ne szívjam vissza. De úgy látom, hogy Márk 10, 12. emberi elszépitgetésére nincs mód...“ (1946. dec. 3. G. T.)

Válasz:

Lelkésztársunk kérdés-sorából a szembeugró *egyházjogi* kérdés ez: szabad-e megtagadnia az esketést elvált egyháztag új házasságkötésénél, ill. olyan házasságkötésnél, amelynél az egyik fél elvált? Közelebbről: szabad-e megtagadnia a mai jogszabályok között? Nincs benne kétség, hogy állami hatóság nem kifogásolná a megtagadást. Ellenben bizonytalan, hogy nem kifogásolná-e az egyházi hatóságok. „Egyházi vétség“-gé minősítésére módot ad az a jogszabály, amely az egyházköziség lelkésztét arra kötelezi, hogy egyházköziségében a lelkészi teendőket ellássa. Viszont valószínű, hogy amikor a lelkész az Isten ígéjében megkötött lelkiismeretére hivatkozva tagadja meg a lelkészi cselekményt, akkor még vádat sem emel ellene az egyházi felsőség, nemhogy elítélné az egyházi bíróság.

A felvetett kérdés azonban *lelkipásztorkodási* kérdés is. Az „esketés“ ugyanis elsörendűen lelkipásztori cselekmény. Ehhez képest lelkésztársunk még a maga számára se csináljon „egyházjogi tételt“, megkötve önmagát. hogy elváltat nem esket. Szó sincs róla, hogy itt talán valami pásztori szertelből folyó engedékenység fölébe kerekedhetnének annak a meggyőződésnek, hogy „elvált nem esketethető“. Itt most arról van szó, hogy lelkipásztori felelőség nem engedi meg a lelkésznek, hogy az állami bíróság ítéletére hivatkozva járjon el. Egyházi házassági bíraskodásunk pedig jelenleg nincsen. Hogy ez sajnálatos-e, vagy sem, ez más kérdés, most a tény a döntő. Teljesen érvényesülhet tehát a lelkipásztori felelőség, és kell is annak érvényesülnie az u. n. elváltak esketésében.

Konkrét esetben kísérelje meg lelkészársunk a lelkipásztori tájékozódást, inlést és tanítást, és *amennyiben éppen a lelkipásztori beszélgetés megerősíti őt az esketés megtagadásának szándékában, ugyanacsak lelkipásztori szóval hártsa el magától az új házasságkötésben való közreműködését.* (A lelkipásztori beszélgetésnek négy szemközt, a kölcsönös titoktartás feltételével kell történnie, vagy legfeljebb két hallgatni tudó tanu előtt.) Ezt a lelkipásztori eljárást az a megfontolás teszi fokozottan felelősséggé, hogy ha az elvált egyháztag, ill. az elvált jegyes új házasságkötése őt Jézus • Krisztus mértéke szerint a paráznaság bűnébe sodorná, akkor a lelkipásztornak, sőt általában minden gyülekezeti testvérnek arra kell törekednie, hogy az új házasságkötést megakadályozza. Semmiesetre sem szorítkozhatik arra, hogy visszatartsa őt az egyházi esküvőtől; ilyen esetben aztán az új házasságban élőket „cégéres“ bűnben leledzőknek kellene minősítenie a lelkésznek s a gyülekezetnek. Viszont ha az elvált egyháztag, ill. a másvallású elvált evangélikus jegyese a lelkipásztori beszélgetés során a lelkipásztor előtt valószínűsíti annak a jóhiszemű feltevésnek a helyességét, hogy az új házasságkötés nem teszi őket paráznákká, akkor ne vonja meg tőle a lelkeszi cselekményt. Egy ilyen lelkipásztori eljárás a maga tényével is, külön figyelemztető szavával is teljesen áthárítja a felelősséget az egyháztagra. A lelkipásztornak folyton szem előtt kell tartania, hogy ő nem „bíró“, nem szolgáltat igazságot, sőt arról is kell tennie, hogy a jegyesek ne tekintsék őt bírójuknak, ellenben lássák benne Isten igéjének hirdetőjét.

Konkrét esetre nézve hátravan még lelkészársunk *gyülekezétpítő magatartásának a kérdése.* Múltán mint ígéhirdető egy alkalommal úgy nyilatkozott, hogy elváltat nem tudna megesketni „ugyanannál az oltárnál, ugyanarra az Úrra“, neki az előbbi egyházi és lelkipásztorkodási mérlegetesen felül még azt kell vizsgálnia, hogy milyen eljárással építi a gyülekezetet. Ha úgy ítéli meg a dolgot, hogy az esküvő dísztelensége és más lelkésszel végeztetése tanulság a gyülekezet számára, akkor bírja rá az esketendőket az ünnepélyesség kerülésére, és kérjen más lelkészt a cselekményre. Legyen azonban tisztában azzal, hogy ez nem normává avatandó megoldás. Legyen rajta, hogy a gyülekezetben ne támadjon az a hiedelem, hogy efféle elrendezéssel meg lehet téveszteni az Istent. A házasságról való *köz-felfogás* megromlásának mindenestre szomorú bizonyága, hogy lelkészársunk tudomása szerint az elvált asszony díszes, fátylas esküvőt tervez. Ez azonban elsőrendűen a „faluerköcs“ dolga, s ebbe a lelkész legfeljebb mint a falu népének a képviselője szólhat bele, s nem úgy mint az Isten igéjének szolgája, ill. mint a keresztyének szent közösségének a lelkipásztora. Nem is volna célszerű, hogy a lelkész egyházfegyelmi ügyvé a menyasszonyi fátyol viselését, mégpedig azért, nem, hogy egy menyasszony se áltassa magát azzal, hogy a fátyolnak ellenmondás nélkül való viselése Isten előtt is erkölcsi bizonyítvány.

Lelkészársunk kérdései a közötti eseten és helyzetben túl rávilágítanak az *elvártak egyházunkban szokásos újra esketésének a rendezetlenségére.* Az egyház élete ugyan folyton vet fel kérdéseket a theologia számára, és semmiféle egyházi szabályozás sem szünteti meg a lelkipásztorkodás személyes gondját és felelősségét, azonban még sincsen rendjén, hogy lelkésztestvéreink a tiszlára egyházi vonalon is tétovázásra kényyszerülnek.

Négy évvel ezelőtt értékes theológiai munka kezdődött egyházunkban az esketésnek, a homloktérben: az elvártak esketésének új rendezésére.

A Lelkipásztor 1943 elején közölte Kovács Géza tanulmányát: „Az Irás szava a házasságról” és Karner Károlyét: „Házasság és családvédelem egyházunkban”. Csengödy Lajos pedig javáslatot szerkesztett „az evangélikus házasság rendszabályozásához”. Akkor a munka abbamaradt. De a külső körülmények most már talán újra lehetővé teszik folytatását és ennek nyomán készühetünk egyházunk esketési rendtartásának az új szerkesztésére. S. J.

Egyházi tájékoztató

Árvakérdés — egyházunk ügye

Jakus Imre lelkész D. Kapi Béla püspöktől megbízást kapott az evangélikus árvaügy országos tanulmányozására. E kérdésben benyújtott javaslatát, amelyet a püspöki kar támogatólag elfogadott, az alábbiakban vázlatosan ismertetjük.

Két ellentmondó jelenségből indul ki. Az ország tele van gondozásra váró árvákkal és mégis meglehetősen üresek az árvaházaink. Az oka ennek, hogy árvaházaink csak azokat tudják felvenni, akikért valamilyen közület, vagy magányos fizetni tud. Az árvaházaknak ugyanis nem állanak rendelkezésre oly anyagi erőforrások, hogy ellenszolgáltatást nem jelentő elhagyott árvákat nagy számban felvehessenek.

Árvaházaink a külföldi nagy árvaházak példájától eltűnően kicsiny, gyülekezeti jellegű árvaházak formájában épültek ki. Van ebben az alakulásban valami kimondhatatlanul nagyszerű és jó. A gyülekezeti jellegű kis árvaházak biztosítják az árvaházi élet „családi” jellegét. Ezek a kicsiny egységek lehetőséggel adnak annak a belső fészekmelegnek megteremtésére, amely nélkül a legpompásabb palotában is dideregne árváink lelke.

Ezzel szemben kevésbé örvendetes a jelenlegi árvamunkánk korhatárának alakulása. Kis árváink régebben 12 éves korig, tehát az inaskodás kezdetéig maradhattak gondozás alatt. Ma ez a korhatár 14—15. életévre emelkedhetett fel. Ebben a korban azonban árváink elszélednek, ki erre, ki arra, mesterek keze alá kerülnek, háziasszonyoké alá és így tovább. Foglalkozást választanak, hogy kenyerüket megkeressék.

A javaslat figyelemreméltó elgondolása szerint a jövőben az árvanevelés munkája a különböző meglévő kisebb árvaházainkban 15 éves korig tart. Akkor kerülnek árváink a felállítandó *továbbképző árvaházakba*. Ilyen kevés lesz az országban, talán csak három. Természetesen fiú- és leánytagozattal. *Egyikben* kapnak helyet azok, akik tovább tanulnak: középiskolák, egyetemek, szakiskolák növendékei. *A másiban* azok, akik mesterséget választottak. Tanoncok. Női tagozatában varrólányok, kereskedelembe elhelyezkedettek, stb. Ez a két továbbképző árvaház a dolog természetéből kifolyólag csak nagyváros tövében dolgozhat. Budapesten már régebbóta foglalkoznak ilyen gondolattal Ordass Lajos püspök és Keken András lelkész.

A harmadik gyűjtőárvaház valamilyen dunántúli, mezőgazdasági szempontból előrehaladott vidéken épülhetne ki. Ennek lakói azok lennének, akik élethivatásul a földművelést, kertészkedést, tehát falusi foglalkozást választanak. Mintagazdaságuk kézzelfogható háttere lenne hosszabb időtartamú népfőiskolának, amelynek az árvák lennének bent az intézetben hallgatói.

Sokat várhatunk az árvaügy ilyen természetű kifejlesztésétől. Csak két gondolat az álmokból. Egyházi sajtónk szolgálata sokkal olcsóbb lehetne, ha *nyomdászoknak kiképzett árváink* állhatnának a gépek mögé, akik egészen a mieink. Annak a léleknek szolgáltatásban állnak, amelyik lélek mondaniva-

lőit közvetíti az általuk szedett ólombetű. — Hát vajjon olyan merész gondolat-e annak a feltételezése is, hogy továbbképző árvaházainkban Isten elhív egyeseket a *diakónusi szolgálatra* s megszületik a magyar férfidiakónia?!

Az árvauügy érdekében lelkesítésvérünk mindenekfelett *két sürgős gyakorlati tennivalót* lát. Az egyik: az *árvaügy mögé hívó és imádkozó tábor állítása*. És pedig két fronton kell ezért dolgozni egyszerre: titkos kamarákban kikönyörögni az Istentől s toborozni, az árvákért a szíveket felgyújtani országszerte. Ez az ébresztő szolgálat bizonyára a hitbeli háttér kialakulásán túl hamarosan kézzelfogható eredménnyel is jár. Megindulnak árvaházaink felé a falu élelmiszer-terményeivel megrakott szekerek.

A *másik* gyakorlati terv az *árvaházaink önállósításának lépésről-lépésre való megszervezése*. Ebben az irányban a javaslattevő már meg is tette a lépéseket egyik kisebb vidéki árvaházunknál. Tavaszra megindul a bőrcsi árvaház kis bérgazdasága. Erre megbízható gazdákat szerződött s az 50 holdas bérlet pár év alatt hatalmas gazdasági háttérrel fog jelenteni a kis árvaháznak. Úgy látja, hogy a megoldást Pest környékén is meg lehet találni. Lehetőségek mindenütt kínálkoznak.

A *továbbképző árvaházak épületeiül kastélyok kiügnylésére* lehetne gondolni. A róm. kat. egyház szép kastélyokat kapott erre a célra több helyen is, megfelelő nagyságú bérlet-ingatlannal együtt. Tapogatózásra mi is kaptunk biztatást.

Az árvauügy új keretének kiépítéséhez a javaslat 3—4 évet tart szükségesnek.

Ordass Lajos püspök külföldi útja során különben alkalmat keres, hogy 500 magyar evangélikus árvának 500 külföldi nevelőszülőt szerezzen, akik hat esztendeig vállalják az árvák költségeit.

A püspöki kar Jakus Imre lelkészt a fentiekben körvonalazott elgondolás megvalósításának munkálásával és az árvauügy ébresztő szolgálatával megbízta. Nem egyéni vállalkozás ez. A tervek több testvéri beszélgetés eredményeként születtek s ezután is csak sokak támogató, hozzászóló és imádkozó melléállásával folyhatnak. Legyen egyházunk ügyévé az árvakérdés!

Magyar Evangélikus Egyház Püspöki Karának Körlevele

Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaim!

19/XV/1946—47. szám. Január hó 21-én kelt 17/XV/946—47. számú rövid tájékoztatómban megemlékeztem Ordass Lajos püspök úrnak, a külföldi egyházi kapcsolatok fenntartásával megbízott püspöknek, külföldi missziós úljáról. Isten iránt érzett hálával s a missziós munkára induló püspökért mondott könyörgő imádsággal közlöm, hogy egyházegyetemünk tervének megvalósítását a kegyelmes Isten megengedte, Ordass Lajos püspök úr február hó 23-án elindult útjára. Mint már említettem: résztvesz a Genf mellett tartandó evangélikációs világkonferencián, Svédországban, Lundban tartandó Evangélikus Világyűlésen, a tőlük nyert meghívás alapján látogatást tesz a svéd érseknél, a norvég és dán, vezető püspököknél s a vezetésük alatt álló egyházaknál. Átmegy Amerikába s meglátogatja a magyar evangélikus gyülekezetekel és látogatást tesz az amerikai evangélikus egyház vezetőségénél. Résztvesz lehetőség szerint a finn evangélikus egyház rendezésében tartandó konferencián s látogatást tesz a finn evangélikus egyház vezetőinél is. Esetleg kiszélesedik munkaprogrammja Franciaországba, a németországi és az ausztriai evangélikus egyházak vezetőinél teendő látogatással. Az Ökumenikus

Tanács vezetőségének meghívására nemcsak a Genf mellett tartandó nagy konferencián vesz részt, hanem a tanács vezetőségénél is látogatást tesz.

Ordass Lajos püspök úr nagy missziós útja többféle célt szolgál. Megteremteni és megerősíteni úgyekszik a külföldi evangélikus egyházakkal összekötő kapcsolatainkat, melyek a történelmi események következtében meglazultak vagy megsemmisültek. Egyházi életünk újjáépítése szükségessé teszi ezen világművi kapcsolatok kiépítését. A múltban teremtett kapcsolataink történelmi, teológiai és valláséleti okból, évszázadokon át egyoldalúan német vonalon haladtak. Az evangélikus egyházzal kötöttünk ugyan a lelkészek alkalmazásával a lelkészi diploma elismerésével, az amerikai magyar evangélikusok egyházi életével kapcsolatosan megállapodásokat, de ezek nem gyakoroltak mélyebb hatást egyházunkra a testvér finnekkel kialakult bensőséges viszonyunk. Szükségesnek látja egyházunk, hogy külföldi kapcsolatainak egyoldalúságát és hiányosságát megszüntesse. s erőteljes testvéri összeköttetést keressen a világ evangélikus egyházaival.

Alkalmat teremt ily módon egyházunk arra is, hogy püspök-küldöttével fejeze ki a külföldi testvéregyházaknak köszönetünket a nekünk juttatott hatalmas anyagi segítségért s a testvéri szeretet soha el nem felejthető, meghatározó bizonyosságaiért. Az egyházkerületek püspökei által összeállított adatok alapján tájékoztatást adunk egyházunk helyzetéről, gyülekezeteink viszonyairól, munkánkról, terveinkről, nehézségeinkről és küzdelmeinkről.

Ordass Lajos püspök úr missziós útja valóban történelmi jelentőségű. Elindulása előtt a Deák-téri templomban tartott istentiszteletről bocsátottuk el öt hosszú, nehéz, fáradságos szolgálatára. Az istentiszteleten D. Kapi Béla püspök prédikált. Istentisztelet után báró Radvánszky Albert egyetemes felügyelő méltatta egyházunk eme új szolgálat-vállalásának jelentőségét, majd utána Ordass Lajos püspök úr nagy vonásokban ismertette missziós útjának célkitűzéseit és részletes munkaprogramját.

Egyházunk küldöttét szolgálatának útján őrizze és segítse a szent Isten! Áldja meg ajkának beszédét, hogy evangéliumot szóljon és szavára evangélium legyen a visszhang. Találjon megértő szívekre, midőn magyar evangélikus egyházunk testvéri vágyódását, háláját és kérését megszólaltatja.

Áldással és imádsággal bocsátottuk el! Evangélikus pásztorok és hívek, imádkozzatok életéért és munkájáért!

20/XV/1946—47. szám. Egyházunk egyik súlyos mulasztása, hogy változó irányzatú iskolapolitikák és kulturális szellemi áramlatok változásai közben, nem dolgozta ki elég erőteljesen iskoláink evangélikus szellemét. Külső körülmények és kedvezőtlené tették egyházunk helyzetét. A felekezeti iskola-ügy nagy mértékben állami befolyás alá került. A tanügyi irányítás és ellenőrzés szinte egyenértékűvé vált. A tanterv és tananyag egyformásítása alig engedett különbséget az állami és az evangélikus iskolák oktatása között. Tanítóinknak és tanárainknak az államtól való függése, illemtényeinek az állam részéről történő biztosítása is elősegítette azt a helyzetet, hogy iskoláink némely helyen inkább névleg egyházunké, semmint belső szellemüket és jellegüket illetően.

Nagy egyházi feladatot kell látnunk iskoláink evangélikus szellemének levszerű és céltudatos megerősítésében. Nehéz mulasztásokat kell pótolnunk és új ösvényeket kell keresnünk. Ki kell formálnunk mindenekelőtt az evangélikus pedagógus eszményét tanítóinkban és tanárainkban. Szakképzettségük, tudásuk, nevelői rátermettségük mellett és felett határozott, evangélikus lélekkel kell telítődniük, mert csak így végezhetik el az egyház által rájuk bízott munkát. Nekünk nemcsak tanítókra és tanárookra, hanem evangélikus tanítóokra és evangélikus tanárookra van szükségünk. Azután meg kell hódítanunk s iskoláink hátvédővezetében meg kell teremtenünk evangélikus is-

koláink védőseregét. Egyházlásadalmunk sem látja teljes világossággal az evangélikus iskolák hatalmas egyházi és pedagógiai jelentőségét. Sokan teljesen közömbösen nézik az iskolapolitika esetleges újabb irányzatát. Mások legfeljebb felekezeti öntudatból ragaszkodnak iskoláinkhoz. Csak kevesen ismerik fel a felekezeti iskola Istentől adott különleges rendeltetését s azt a mélyen fekvő, de magasból jövő hivatást, melynek beföltésére rendeltetett. Már pedig iskoláink védelmére olyan láborra van szükségünk, mely egyházi öntudattal, hittel, meggyőződéssel és felelősségérzettel őrzi az egyház eme nagy munkamezőjét, éppen azért annak megőrzéséért minden erkölcsi kiállásra és anyagi áldozatra is hajlandó.

Most, amikor a felekezeti oktatás jövőjét különböző állami intézkedések kedvezőtlenül befolyásolhatják, egyházunknak kötelessége, hogy a felekezeti oktatás történelmi jogához való külső ragaszkodás mellett, belsőleg is mindent megtegyen az evangélikus iskola lelki meghódításáért és megtartásáért.

Erre a munkára hívom fel elsősorban egyházunk hivatásos munkásait: lelkipásztorainkat, tanítóinkat és tanárainkat. Lelkipásztorainktól várom, hogy iskoláink evangélikus szellemének megerősítésén hűséggel munkálkodjanak! Ne elégedjenek meg üres, külsőleges látszatokkal, melyek a lélek meglanyhulásával nyilvánvaló hazugsággá váltak, hanem tegyék evangélikus iskoláinkat lélek és szellem szerint egyházunk tulajdonává. Várom és elvárom tanítóinktól és tanárainktól, hogy becsületbeli kérdésnek tekintsék tanítói és nevelőmunkájukban evangélikus egyéniségük érvényesítését s esküjüknek megfelelően, lélekkel és hitbeli meggyőződéssel végezzék szolgálatukat, egészen világosan megismervén, hogy iskola és evangélikus iskola között különbség van és hogy evangélikus iskolánk nagyértékű oktatási és nevelési többletet képvisel.

Egyházi iskoláink védelmére és szellemének kiépítésére vonatkozólag alábbi intézkedéseket teszem azon megjegyzéssel, hogy ahol azok valamelyikét már életbeléptették, ott természetszerűleg azon pontot illetőleg újabb intézkedésre nincsen szükség.

1. Minden iskola napi munkája *áhitattal* kezdődjék. Énekeskönyvüinkből énekeljenek, imádkozzanak, olvassanak egy-egy bibliai szakaszt. Évekkel ezelőtt a dunántúli egyházkerület kiadott erre a célra „*Kicsinyek Bibliája*” címen alkalmas segédesszöveget, mely 4 forintért a dunántúli püspöki hivatalban megszerezhető.

2. *Tarlsanak olyan iskolai ünnepélyeket*, amelyek az evangélikus vallásosságot erősítik és az egyházi öntudatot fejlesztik. Egyházunk gondoskodni fog arról, hogy ilyen ünnepek tartását elrendelje. E célból első intézkedésként elrendelem, tekintettel a mostani jubileumi esztendőre, iskolai *Melanchton-ünnepély* tartását, amelyhez anyagot fendekezésre fogok bocsátani.

3. Életbeléptetem a heti *lelkipásztori órákat* s felhívom lelkipásztor-telviséreimet, hogy hetenként legalább egy órában foglalkozzanak közvetlenül az ifjúsággal és pedig nem mint anyagközlő és számonvevő hitoktatók, hanem mint pásztorok, akik önmagukat lelkiatyaként ajánlják az ifjúságnak és ezen kis gyülekezet tagjainak lelkét keresik.

4. Az iskola lelkimunkájának mélyítése céljából sürgetem és ajánlom a „*vasárnapi iskola*” megszervezését, amelyet a lelkipásztor irányítása és ellenőrzése mellett önkéntes vezetők önkéntes gyermekekkel folytatnak. Rendkívül nagy jelentősége van ennek a munkának, amelyet egyházunk egyre erősödő vasárnapi iskolai mozgalma munkál ígéretes eredménnyel. A *Vasárnapi Iskolai Vezető* című lap megbízható anyaggal szolgál és megbecsülhetetlen segítséget nyújt.

5. Mivel iskoláink az egyházi közösségre és egyházi életre nevelnek, gondoskodnunk kell arról, hogy olyan komoly egyháztagokat neveljünk az ifjúság körében, akik értékelik a gyülekezetet és annak sokféle munkáját, megbecsülik a történelmi és jogi egyházat s felismerik annak jelentőségét. A dunántúli egyházkerületben egy évtizeddel ezelőtt bevezetett *iskolai kisgyüleke-*

zet ezt a célt szolgálja. A többi egyházkerületben több gyülekezet szintén bevezette ezt az intézményt. Az iskolai kisgyülekezet alapirata szerint: az ifjúságot a gyülekezet és egyház rendszeres megbecsülésére, áldozatos szeretetére, segítő testvéri szeretetre és a közösségért végzett munkára és felelősségtudatra indítja. A holtként megtartott összejövetelen négy irányban folytatnak megbeszéléseket: 1. a gyülekezet helyzetéről, vagy valamiféle szükségletéről; 2. a magyar evangélikus egyház kérdéseiről; 3. a valág evangélikuságának kérdéseiről és 4. a misszió kérdéseiről.

Az iskolai kisgyülekezetben megjelenő egyházi és valláspedagógiai elgondolást helyesnek tartom s annak megvalósítását melegen ajánlom. Közlelbbi tájékoztatást szívesen adok az érdeklődőknek.

6. Középkiskoláinkban a gyülekezeti és egyházi életre nevelés munkáját a *diákszövetségek* végzik és pedig iskolaközi jelleggel. Különböző iskolában, rendszeren kisebbségben élő tanulóink szempontjából különösen fontos, hogy nyomasztó kisebbségi érzetük megszűnjék s egyházi öntudatuk a közösségi munka által megerősödjék. A Diákszövetség vallástanítás kiegészítésére is alkalmas s a diákok öntevékenységének bekapcsolásával eredményessé teszi az egyházi nevelőmunkát.

Kötelezem mindazon középkiskolai vallástanárokat, középkiskolában hitoktatást teljesítő lelkipásztorokat, ahol esetleg a diákszövetség még nincsen megszervezve, vagy a megszervezett szövetség széthullott, hogy azt sürgősen megszervezzék és munkába állítsák.

7. Összes iskoláink vezetőit kötelezem olyan *szülői értekezletek* tartására, melyek ismeretterjesztéssel és lélekébredéssel tájékoztatást nyújtanak felekezeti iskoláink munkájáról. Fel kell ébresztenni általuk azt a tudatot, hogy az evangélikus iskola történelmi örökség és nélkülözhetetlen életközösséget. Szülői értekezletet havonként egyszer, de legalább is negyedévenként tartson minden iskola és erről a vezetőség, a tárgyalt előadás témájának megjelölésével és a résztvevők számának közlésével, szabályszerű egyházközüzgatási úton tegyen jelentést nálam.

8. Egyházunk kötelességnek és feladatának látom *pedagógus-evangelizációk tartását*. Az erre vonatkozó intézkedések folyamatban vannak, hogy azok áldásában tanítóink, tanáraink kivétel nélkül részesüljenek.

9. Evangélikus iskoláink munkájának s evangélikus pedagógusainak evangéliumi szellemének irányítására szükségünk van megfelelő havi *sajtóorgánura*, mely a közel jövőben megindul. Többirányú munkája során foglalkozni fog ez a sajtóorgánum az evangéliumi pedagógia elvi és gyakorlati kérdéseivel. Pedagógusaink lelkében htiébredést és himélyítő szolgálatot végez. Ápolja az egyházi élettel való kapcsolatukat. Tanügyi irányítást végez. Tanítási szakkérdéseket tárgyal evangélikus oktatási szempontból. Tanítóink vallástanítói továbbképzését munkálja. Anyagot nyújt a szülői értekezletekhez, az iskolai gyermekgyülekezet, a középkiskolai diákszövetség munkájához. Foglalkozik tanítóink és tanáraink legkülönbözőbb életkérdéseivel. A közeljövőben elindítandó lap címe: *Evangélikus Pedagógus*. Szerkesztését püspöki karunk megbízásából Veöreös Imre lelkész fogja végezni, aki mellett két tanár és két tanító látja el a főmunkatársi tiszteket.

A folyóiratot püspöki karunk határozatából minden evangélikus népiskola, általános iskola és középkiskola az iskolai pénztár terhére köteles járattatni. Ha az iskola négy tanerőnél kisebb létszámmal dolgozik, egy példányban köteles megrendelni, négy tanerőn felül pedig annyi példányban, hogy minden megkezdett négy tanerőre jusson egy példány. A folyóiratnak példányait megállapított sorrend szerint köröztetni kell. A köröztetés betartásáért az iskola vezetője felelős. A kötelező példányok ára 4 forint. Egyesek számára az előfizetési ár példányonként 3 forint. A lap árának fedezése az iskolai pénztárból történik. Indokolt esetben nem emelek azonban kifogást az ellen, hogy az a tanulók hozzájárulásából történjék. Kívánatosnak tartanám, hogy

lehetőleg minden tanerőnek saját példánya legyen, amelynek ára szintén közpénzből fedezhető. A kötelezővé tett példányszámon túl a további példányok ára iskolának is csak 3 forint.

Külön is felhívom a figyelmet a *Vasárnapi Iskolai Vezető* című lapra, amely havi 1 forint előfizetési árral jelenik meg 16 oldalon s a vasárnapi iskolai munkának nagyon gazdag és tervszerűen csoportosított anyagát adja. Püspöki karunk kívánatosnak tartja, hogy az Evangélikus Pedagógus ezzel a lappal kiegészüljön, minden iskola lehetőleg erre a lapra is előfizessen.

Nehéz feladatok hosszú során áttekintve, átérzem egyházunk óriási érdekét és felelősségét a birtokában levő iskolákért. Ujból hangoztatom, hogy iskoláink megtartásáért és evangélikus szellemének biztosításáért egyházunk minden munkára és áldozatra hajlandó. Kéréseim és rendelkezéseim megtartására hívom fel gyülekezeteinket, iskolafenntartóságainkat, lelképásztorainkat, tanítóinkat és tanárainkat s egyházunk iskolaügyét imádkozó lélekkel helyezni szívükre és lelkükre!

21/XV/1946—47. szám. Egyházunk szeretetmunkájának fájón érzett, régi hiányossága, hogy evangélikus kórházzal nem rendelkezik. A *Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület* most arról értesíti egyházunk vezetőit, gyülekezeteit és tagjait, hogy *evangélikus kórház* felállítását tervezi. Az értesítés szerint: „egy nőtestvérünk már megnyitotta szívét a segítő szeretet szolgálatára és 43 kat. hold ingatlanát a Fébé-kórház javára ajándékozta.”

A Fébé Diakonissza Egyesület kérő felhívással fordul gyülekezeteinkhez és egyházunk tagjaihoz, s adakozásra szólítja fel mindazokat, akik az evangélikus kórház felállítását előmozdítani óhajtják. Az adományok a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület (Budapest, XII. Vöröshadsereg-útja 123/a címére) küldendők.

A kérelmet meleg szívvel a magamévá teszem s azt gyülekezeteink és híveink figyelmébe ajánlom. Készséggel hozzájárulok a vezetőség, ama kérelméhez, hogy a gyülekezetekhez intézett megkeresésük a szószéken felvástassék.

A Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület mozgalmával párhuzamosan mozgalmat indít *Győri Evangélikus Diakonissza Anyaházunk*, Evangélikus kórház építésére irányuló, sokszor összeomlott, régi tervének részleteképpen Szülőotthon néven szülészeti és nőgyógyászati osztályt akar felállítani a Diakonissza Anyaház különálló, hatalmas, modern épületében. A szülőotthon mindkét osztályán 15—15 férőhely lesz. Az otthont orvosok vezetik, betegek szabad orvosválasztással vesznek fel, az ápolást diakonisszák végzik.

A Szülőotthon létesítéséhez a tervek szakszerű átvizsgálása után a magyar kormány 1946. október 18-án 134.123/1946. VIII. szám alatt az engedélyt megadta.

Az intézményt létesítő diakonissza anyaház szeretettel kéri evangélikus gyülekezeteink és testvéreink támogatását. Adománnyal, vagy kamatmentes kölcsönrel lépjenek az építők sorába azok, akiknek ehhez Isten anyagi lehetőséget adott és akik ezen új szeretetintézmény létesítését szívükön viselik.

Melegen támogatom a Győri Diakonissza Anyaház kérelmét s kérem, hogy arra gyülekezeteink és híveink figyelmét a szószékről felhívják.

22/XV/1946—47. szám. VKM. kiküldött bizottsága az egyház megbízott képviselőjével együtt megállapította a tanítói fizetés értékegységét. A minisztérium megállapításáról gyülekezeteink értesítést kaptak. Ezzel kapcsolatosan közlöm, hogy amennyiben bármelyik gyülekezet sérelmesnek tartaná a minisztérium megállapítását, a vallás- és közoktatásügyi

miniszter úrhoz küldendő, szabályszerű egyházközigazgatási úton hozám terjesztendő folyamodással fellebbezést adhat be. Külön is kérem azonban, hogy csak akkor kérjék a minisztérium megállapításának felülvizsgálatát, ha azt tényleges adatok jogossá teszik.

23/XV/1946—47. szám. A VKM f. évi január 24-én kelt 25.002/1947. H. ü. o. sz. iratában közli, hogy a lelkészi állások helyi javadalmának felülvizsgálása, illetőleg a bevallási ívek feldolgozása folyamatban van. Előreláthatólag 2—3 hónapot vesz igénybe az összes lelkészi állások helyi javadalmának felülvizsgálása és újból való megállapítása. Ezért kénytelen volt a miniszter úr elrendelni, hogy a lelkészek mindenkorí fizetékiegészítő államsegélyből, február hó 1-től kezdődőleg 20 százalék levonassék. Ez a levonás a 8900—1946. M. E. számú rendelethez csatolt I. számú kimutatás szerinti fizetési osztályoknak megfelelő törzsilletményt érinti és a helyi javadalom megállapítása esetén az esetleges túllévezmény vagy többletlevonás elszámolásra kerül.

Midőn a miniszter úrnak ezen rendelkezését közlöm, egyszersmind az ő kívánságára felkérem a lelkésztestvéreket, hogy helyi javadalmuk felülvizsgálása ügyében ne forduljanak közvetlenül a minisztériumhoz, hanem esetleges bejelentésüket vagy azt alátámasztó okmányukat az egyházmegye espereséhez küldjék be, mert az egyházmegye lelkészeinek helyi javadalmát elbíráló bizottságba az esperes behívást fog nyerni.

Ezzel kapcsolatosan rámutatok arra, hogy érvényben álló rendelkezés szerint a lelkészek illetményadóóját, a szolgálati viszonyukból származó összes járandóságuk után a munkaadó köteles fizetni. Ha azonban a gyülekezet helyett mégis a lelkész volna kénytelen azt megfizetni, úgy kísérletet lehet tenni arra nézve, hogy ez az összeg a helyi javadalom megállapításánál a lelkészi járandóságot terhelő kiadásként levonásba legyen hozható. Az erre vonatkozó hatósági bizonyítvány szintén az espereshez küldendő, hogy a bizottsági tárgyaláson megkísérelhesse annak érvényesítését.

24/XV/1946—47. szám. Tájékoztatásul közlöm, hogy egyházunk beadványban kérte a kormányt, hogy a Szlovákiából kitelepített evangélikus családokat a német kitelepítés folytán meggyengült evangélikus községekbe telepítse. A miniszterelenökség kérelmünket a magyar áttelepítési kormánybiztossághoz küldte meg.

Isten áldása nyugodjék meg gyülekezeteinken, iskoláinkon, egyházi munkánkon! Az Urnak Szentlelke adjon lelkipásztorainknak, tanítóinknak, tanárainknak, szolgálatra elhívott világi vezetőinknek és híveinknek lelket és erőt hivatásuk betöltésére

Budapest, 1947 február hó 23-án.

Az Úr békessége legyen veletek!

D. Kapi Béla s. k.
a dunántúli egyházkerület
püspöke.

Kuthy Dezső s. k.
a dunáninneni egyházkerület
püspöke.

Kemény Lajos s. k.
esperes,
a bányai egyházkerület
püspökhelyettese.

Maresek János s. k.
esperes,
a tiszai egyházkerület
püspökhelyettese.

KÁLVIN: Gondolatok. Összeállította Draskóczy István. Református Traktátus Vállalat kiadása. Budapest, 1946. Kis alak, 348 l. 12 Ft. — Kálvinnak magyar nyelven megjelent műveiből ad kis szemelvényeket különböző címszavak alatt való csoportosításban (egyház, úrvacsora, imádság, család, közelet, külmiszió stb.) Célja, hogy Kálvin gondolatait magyar nyelven népszerűsítse és hatóvá tegye. Ilyenre igen alkalmas a gondolatföredéket közlő breviárium-szerű forma. Magyar evangélikus lelkészeinknek, akik közvetlen olvasásból alig ismerik Kálvint, jó bepillantást nyújt széles mezőkön Kálvin gondolatvilágába. A válogatás korlátaiból következők, hogy amikor a sokak számára ismeretlen Kálvint bemutatja, ugyanakkor a teljes Kálvint el akarja. Még töredékesen sem adhat teljes képet arról, hogy mit vallott Kálvin az imádságról, hitről, stb. A könyvet az a gondlattal olvassuk: Ez — Kálvin; de Kálvin több, mint amennyit ez a könyv megmutathat. Még egy tanulság: Vajjon ki állít össze magyarul jó Luther-breviáriumot?

V. I.

FARKAS JÓZSEF: Evangélikáció. Református Traktátus Vállalat kiadása. Budapest. 15 l. 1 Ft. — Rövid, ügyes elvi megalapozás után ismereti az evangélikáció célját, lényegét, s a vele kapcsolatos fontosabb vonatkozásokat. A végén pedig tanulságos megfigyeléseket az evangélikáció gyakorlatából. Az evangélikáció mai állapotában, amikor már szinte az erdőtől nem látjuk a fát, érdemes elolvasni ezt a sok mindent tisztázó, hasznos füzetet.

Sz. J.

ORAVALA—KOREN: Kalajoki vádlottjai. Evangélikus Evangélikáció kiadása. 1946. 5.— Ft. — A körülbelül egy évszázaddal ezelőtti finn ébredés világa elevenedik meg előttünk. Megdöbbentő képekben látjuk, hogy minden emberi ellenkezés ellenére is hogyan diadalmaskodik az evangélium ügye. Kemény tanulsága a

könyvnek: a történeti formák közé merevedett egyház ahelyett, hogy csatornájává válna, nagyon könnyen gátja lehet a Szentlélek eleven áradásának. Nagyon tanulságos olvasmány nemcsak ismereteink gazdagítása szempontjából, hanem komoly eszméltetésre is. Egyházunk mostani állapotában különösen lelkipásztorok sokat tanulhatnak belőle.

L. Z.

Kereszt alatt. Amerikai finn traktátusból fordította Molnár Rudolf. Evangélikus evangélikáció kiadása. Budapest, 1947. Kis alak 100 l. 3 Ft. — A fordítóhoz ez a füzet a háború befejezése után, még 1945-ben, az amerikai finnek első békeköszöntéseként jutott. Bőjt minden napjár: közöl ígéhez fűzött elmélkedést. A jellegzetes finn kegyesség tükröződik benne. Gyülekezetünknek azok a tagjai hasznosíthatják bőjti elmélyülésükben, akik már előrehaladtak a hitben.

STEWART JAMES: Ujjá kell születne! és Pünkösdi evangélium. Evangéliumi könyvkereskedés kiadása. Budapest, 1946. 48—48 l. Ára 2 — 2 Ft. — Hírből mindnyájan ismerjük, személyesen kevesebben hallhatták a labdarugóból lett skót evangélikus, akinek első magyarországi tartózkodásakor kapott indítást Sreter Ferenc a magyar evangélikus evangélikáció megkezdésére Ez a két füzet a múlt év február havában Budapesten elmondott beszédeit tartalmazza. Az első evangélikáló, a másik hitmélyítő előadásokat. Nekünk magyar evangélikus lelkészeknek pompás izeltőt ad külföldi, evangéliumi, noha nem evangélikus evangélikáció fajtájából. Távol van tőle minden erőszakos kényszerítés, ríktó szín vagy véres illusztráció. Az egyszerű, csendes, szinte szürke szavak személyes hatásának titka nyilván az imádkozó háttérben és felülről való erőben keresendő. Másképp érthetetlen, hogy ilyen szavak tömegeket mozgathatnak meg.